

Istorija umetnosti

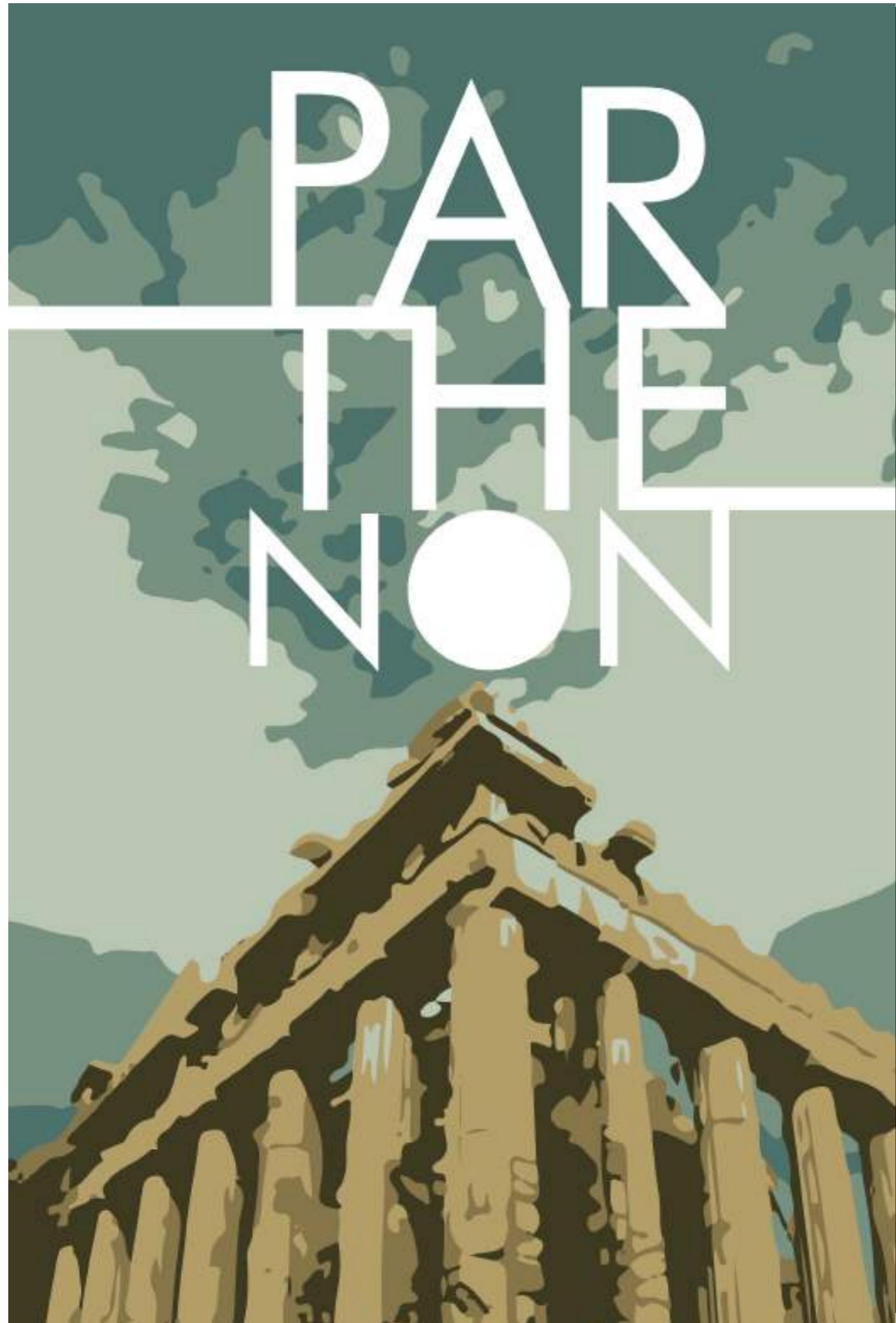
Svetlana Smolčić Makuljević

Časopis „Istorija umetnosti starog i srednjeg veka”

U okviru predmeta Istorija umetnosti starog i srednjeg veka studenti se upoznaju sa nastankom i razvojem umetnosti u periodu od 500. godine pre nove ere do 1500. godine na evropskom geografskom području. Umetničko delo i vizuelna kultura proučavaju se u njegovom idejnom, socijalnom i kulturnom kontekstu. Prate se glavni tokovi sa ključnim spomenicima. Posebna pažnja je usmerena na različite oblike vizuelnog identiteta koji su obeležili kako antičku, grčku, rimsку i helensku umetnost tako i srednjovekovnu kulturu istoka, Vizantije, kao i Zapadne Evrope.

Zadatak studenata je da samostalno pišu seminarske rade, ali i da primenjuju praktično znanje stečeno na stručnim predmetima, tako što dizajniraju i redizajniraju svoje seminarske rade inspirisani istorijom vizuelne kulture. Elektronski časopis Istorije umetnosti starog i srednjeg veka ima cilj da dizajniranim studentskim poster prezentacijama oživi istoriju umetnosti i vizuelnu kulturu. Tekst koji prati postere pruža osnovne podatke o epohama i temama seminarskih rada.

PARTENON

Andrej Fers
Graficki Dizajn

Partenon je hram posvećen grčkoj boginji Atini, zaštitnici grada Atine. Nastao je u vreme grčke klasične umetnosti, Periklejevog doba (460-429 p.n.e.). O tome kako se je gradio znamo zbog zapisa Plutarha. On je zapisao da su perzijci kad su napustili grčku 480 p.n.e. skroz unistili grčku akropolu i tek posle oko 30 godina je Perikle ponovo oživeo Atinu. Jedna od prvih koraka je bila postavka hrama posvećenog Boginji Atini. Po plutarhovim zapiscima možemo da saznamo da je avtor zgrade

jasno vidljivih vena na figurama koje prikazuju Kentauromahiju. Najupadljivija karakteristika arhitekture i dekoracije hrama je jonski friz koji se proteže nad spoljašnjim zidovima naosa. Prema jednom tumačenju, reljefom je prikazana idealizovana verzija panatinske povorke od Kerameikosa do Akropolja. U ovoj godišnjoj svečanosti koja je svake četvrte godine imala poseban oblik, Atinjanini i stranci su, učestvujući, odavali počast boginji Atini nudeći žrtve i nove peplose (odeca iz jednog

Metopa na Partenonu, 5. vek P.N.E

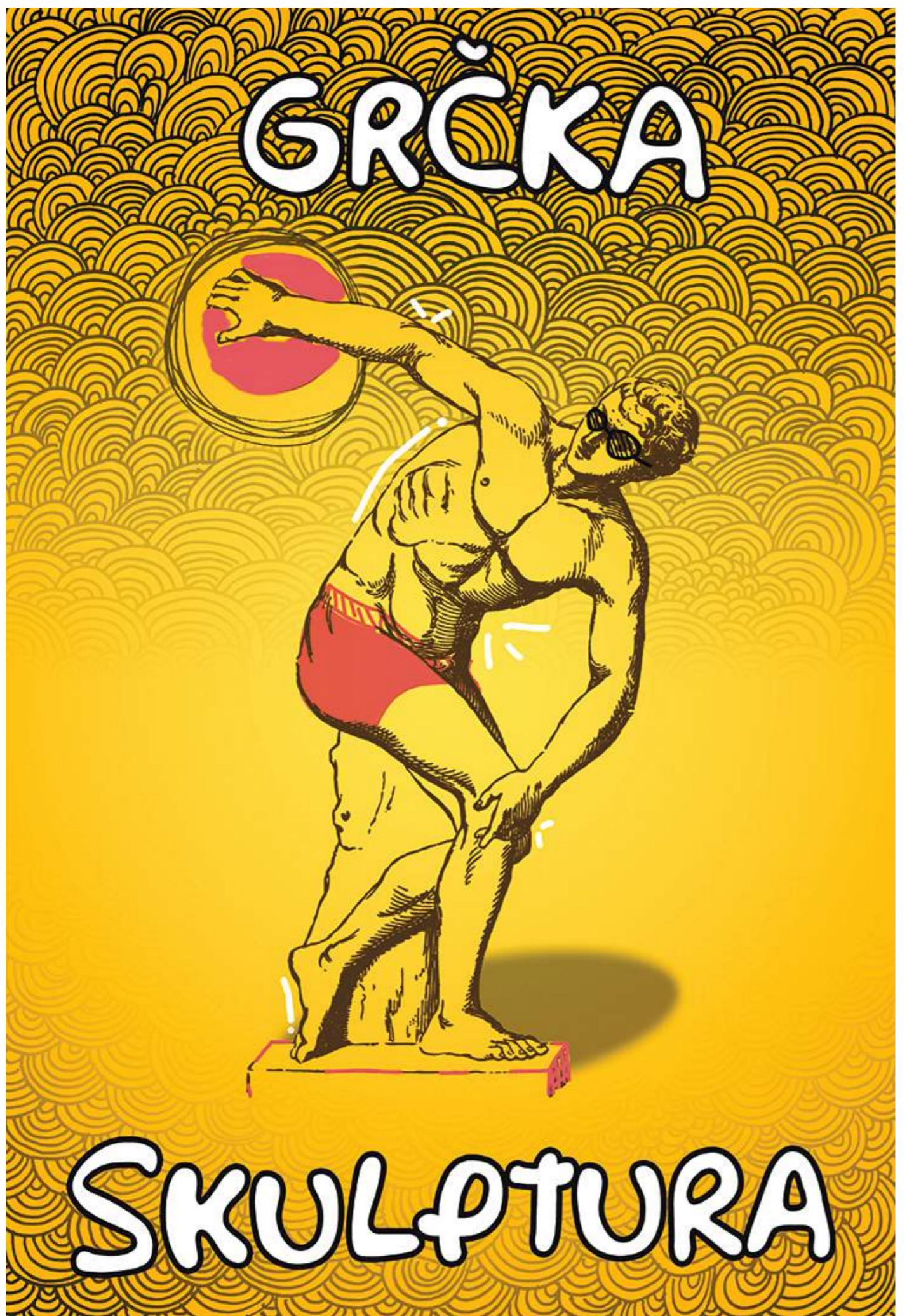
Atina Partenos, crtež 20. vek

Metopa na Partenonu, 5. vek P.N.E

Partenona arhitekt Iktin, pored njega i Kalikrat koji je bio poznat po gradjевини gradskih zidova. A za skulpture zadužen je bio Fidij. Veliki hram (69,50m) je Iktin postavio na prostoru starijeg kojeg su perzijci porušili. Stoji na stepenistu, pravougaonoj ploči i tamo se nalaze vrste dorskih stubova. Zbog toga je Partenon jedan od najboljih primera dorskog hrama. Dorski stubovi stoje na ploči bez baze i imaju. Stubovi su postavljeni oko celog hrama na kracim stranama jih je po 8 a na dužim po 17. Osrednji deo hrama je razdeljen na dva dela: iz istočne strane bio je ulaz u vuci proctor u kojem je bio kip Atene Partenos i u njemu su bili i dorski stubovi koji su nosili krov. A sa zapadne strane nalazili su se jonski stubovi koji su nosili krov. U Naosu je stajao kip Atene Partenos napravljen od zlata i slonovачa. Boginja je imala kacigu sa ukrasom u leboj ruci nosila je kip Nike Boginje pobjede i oklep na kojem su bile nacrtane bitke. Stajao je u kontrapostu. Metope kojih je zajedno 92 su kvadrata polja iznad stubova a izmenjivale su se sa triglifima u kojima su bili prikazane bitke između Bogova i giganta gigantomahija mitoloskim ljudstvom Lapitov i Kentavrov (kentavromahija) i između mitoloskim heroji i amazonkama (amazonomahija) to možemo da razumemo kao neki prikaz za to vreme politike (između Grka i Perzica). Metope sadrže sačuvane tragove ranog klasičnog stila koji se mogu primetiti u anatomiji glava figura, u ograničavanju telesnih pokreta na konture a ne na njihov prikaz pomoću mišića, i u prisustvu

Istočni timpanon pripoveda o Atininom rođenju. Prema grčkoj mitologiji, Zev je, zbog jakе glavobolje, pozvao u pomoć Hefesta, kome je naredio da ga udari po glavu svojim kovačkim čekićem da bi olakšao svoj bol. Kada je Hefest to učinio, Zevsova glava se rasplovila i iz nje je izšla boginja Atina u punoj ratnoj opremi. Skulpturalna kompozicija prikazuje trenutak Atininog rađanja. Zapadni timpanon je prikazivao takmičenje između Atine i Posejdona za čast da postanu zaštitnik grada Atine. Njihove figure su zauzimale centralni deo kompozicije, i bile su prikazane kako se razdvajaju u naglašenim dijagonalnim linijama. Atina je u ruci držala drvo masline, a Poseidon svoj trozubac kojim je krenuo da udari u zemlju. Sa obe strane su bili okruženi konjima koji vuku kočije, a ostatak kompozicije ka krajevima je bio popunjeno legendarnim ličnostima atinske mitologije. Partenon je bio inspiracija za kasniju arhitekturu posebno za vreme renesanse, atena partenos je postala simbol demokracija renesansnih država npr. parlament u Beču, Partenon jer takođe osnovan simbol UNESCO-a.

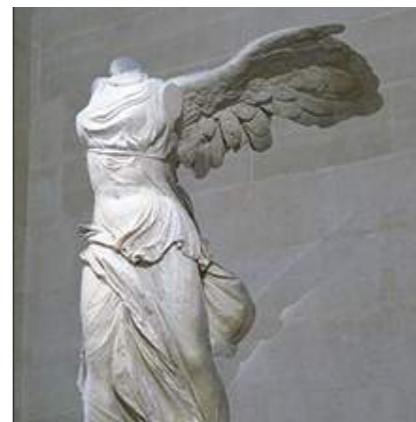

Grčka skulptura

Ognjen Novković
DIM

Haret iz Linda - Kolos (282. p.n.e.)

Nika sa Samotrake - Pobeda (190. p.n.e.)

Poliklet - Dorifor (440. p.n.e.)

Grčka skulptura zauzima važnu ulogu u starogrčkoj umetnosti, smatra se da je kiparstvo i sama skulptura bila bitnija nego slike i arhitektura. Najosnovnija podela je na slobodno i arhitektonsko kiparstvo. Arhitektonski je redovito reljefast, vezan ja uz arhitekturu objekta, često su to skulpture koje dekorisu ulazu u hram takozvani zabati (slika 1). To je trouglasti deo hrama iznad arhitrava na pročelju koji je potpuno ispunjen plastikom. Još u najstarijim peri odima ove dekoracije su pravljene sa ciljem da predstave neku priču. Najbolji primer timpanona (zabata) je Zevsov hram u Olimpiji, gde je prikazana borba Kentaura i Lapita. Takođe, poznati primer izrade zabata je na Partenonu, gde se nalazi prikaz panatenejskih svečanosti koje su izradili Fidija i njegovi učenici, između 440. i 437. Godine p.n.e.. Ovi primjeri su jako teški za izraditi jer figure moraju da se smanjuju zbog trouglastog oblika, te samim tim figure kreću od stojećih poza pa do ležećih, da ne bi izgubile na realnim proporcijama.

Slobodno kiparstvo je totalno suprotno. Nije vezano za objekat već stoji samo u prostoru. Deli se na 3 doba. Arhajsko, klasično i helenističko. Arhajsko doba, 650. do 450. godine p.n.e. poznato i kao rano doba, u kom Egipatska umetnost dosta utiče, pa su zato prisutne stilizovane frizure, priljubljene ruke i odeća uz telo. Međutim postoji razlika u stilizaciji celih skulptura. Grci se trude da izgleda što verodostojnije ljudskoj silueti. Primeri takvih kipova su poznati kao kurosi i kore (slika 2 i 3). Kuros je nag mladić u upravnom položaju, za kog se veruje da predstavlja boga Apolona. Kora je ženski par Kurosa - ona je takođe u uspravnom položaju, samo je uvek obućena, a ponekad drži voće ili neki poklon. Takođe postoje i figure Moskoforos i Rampin, koje predstavljaju muškarce kako obavljaju svoje dnevne poslove. Zajedno ih karakteriše arhajski osmeh, gde je kriva linija usana dok su jagodice spuštene, on bi trebalo da pomogne stvaranju utiska života u ovim krutim i čvrstim statuama. Grčko kiparstvo od ranog početka ima želju.

za oslobođanjem od kamenih formi i stvaranju slobodnih skulptura. Statue su stegnute i puno misterije. One nisu ni bogovi ni ljudi, već nešto između smrtnog i večnog. Grci su radili skulpturu u mermeru, bronzi, slonovači i zlatu. Klasično doba odlikuje majstorstvo u izgradnji skulptura od kamena, te tako dolazi do idealizacije ljudskih figura. Najznačajniji skulptor je bio Poliklet koji je izradio nosača kopla (dorifora). Osim razmaknutih stopala figura ima različitu visinu kolena, bokova, poluprofil glave, anatomsku obradu tela i po prvi put u skulpturi – ruka slobodno visi. Taj savršeni odnos bio je u tome da se glava sadrži 7 puta u visini tela, visina je odgovarala 10 šaka, a stopalo je veličine 3 širine dlana. U klasici se razvija prikaz patnje – patos, koja je uzdržana i smirena. Paralelno u Atini nastaju prve skulpture slobodnog pokreta, bronzani Posejdona koji bacu kopljue (nepoznati autor), takođe i Mironov diskobolos (slika 4). Primer skulpture koja predstavlja momentum kretanja prilikom bacanja objekta. Helenizam definišu teritorije van, ali inspirisane

Grčkom umetnošću. Najvažnija sedišta helenističke kulture su Aleksandrija, Antiohija, Pergam, Efes, Halikarnas, Atina i Rodos. Za vreme helenizma cveta arhitektura, te se gradi dosta hramova, javnih prostorija i svetišta. Korintski stil dolazi do izražaja, zbog slobodnijeg načina gradnje. Helenistička skulptura se prepoznaće po slojevitosti, složenosti i dubokoj obradi površina, te karakteristike bude osećanje u posmatraču. Lisip je posljednji veliki skulptor grčke umetnosti. Radio je za Aleksandra Velikog i samim tim delovao je na najvećem području na kojem je ikad delovao jedan antički skulptor – od Peloponeza, Makedonije do Akarnanije. Njegova poznata skulptura Strugač (Apoksiomen) veliki je korak u osvajanju prostora jer statua drži ruke potpuno slobodno u odnosu na telo. Tada se pojavljuju i prvi portreti od kamena, koji više ne teže idealizmu već karakterizaciji. Lisip je stalno bio okružen učenicima pa se njegova vizija dosta prenosila. Nakon njegove smrti, sledbenici otvaraju školu na Rodosu gde se trude da nadmaže svog učitelja.

Grčko Oružje

Ognjen Lazarević
Dizajner Interaktivnih Medija

Grčki hoplit u borbi protiv Persijskog strelca.
V vek p.n.e.

Grčki peltast (laka pešadija)

Akteona napadaju njegovi psi
IV vek p.n.e.

Uvod

Antička Grčka je postojala, u više oblika, od pada mikesanske civilizacije, oko XIII veka p.n.e. Sve do rimskih osvajanja grčke sredinom 146 p.n.e. Tokom ovog doba, grčka kultura se drastično promenila od gradova – država (Polisa) do Imperije Aleksandra Velikog. Sa grčkom kulturom su se promenila i grčka oružja. Grčke armije na kraju Stare Grčke su se drastično razlikovale od onih na početku po oružju, strukturama i taktikama. Kroz celo doba, najdominantnije oružje Grčkih vojska je bilo kopljje. Koplja su koristile sve Grčke vojske, i njihov uticaj se kasnije preneo i na Rimske vojske koje su kopljia isto koristile u svojim formacijama. Iako su kopljia bila standardno oružje pešadije. Postojale su druge vrste oružja koje su isto bile primenjivane kao što su luk i strela, mačevi, štitovi i drugo oružje.

Grčka oružja sama po sebi nisu bila mnogo ukrašena, uglavnom zbog potrebe masovne proizvodnje, što je značilo da oružja trebaju da su što prostijeg dizajnem. Grčko oružje se zato dosta pojavljivalo na grčim umetničkim delima kao što su vase, mozaici, skulpture, što pokazuje koliko su vojno nastrojene bile neke Grčke države, kao Sparta, i koliko je poštovana pešadija.

Grčka oružja se mogu svrstati u 4 grupe: *Kopljia, Mačevi, Oružja za daljinu i štitovi*.

Kopljia

Pošto su kopljia bila najčešće korišćena oružja u Staroj Grčkoj, nije čudo da su ona i bila najviše razvijena. Koplja, u različitim vrstama, su bila korišćena od strane Grčkih Hoplita (teške pešadije), Pelstasa (laka pešadije) i konjice. Ova koplja se mogu razlikovati po njihovim svrhama, na što najčešće ukazuje i njihova dužina i težina. Povodom toga, Grčka koplja se mogu svrstati u: *Dori, Džavelin, Sarisa i Ksiton koplja*.

Mačevi
Mačevi u Staroj Grčkoj nisu bili mnogo rasprostranjeni. Oni su uglavnom služili hoplitima i konjici kao rezervno oružje u slučaju pucanja kopinja ili bliske borbe. Zbog ovoga, mačevi u Grčkoj nisu se toliko menjali od ranijeg doba i postojala su otprilike samo dva tipa mačeva: *Ksifos i Kopis*.

Oružje za daljinu
Pored džavelina, Grčke luke jedinice su se služile i sa još nekoliko vrsta oružja koja su bila napravljena za daljinu, ali većina ovih oružja su postojala još od praistorije. Tokom doba Stare Grčke, dizajn i kvalitet ovih oružja se promenio, i čak su se stvorile neke nove vrste oružja kao samostreli, mada su ovu tehnologiju mnogo više koristili Rimljani. Oružja koja su uglavnom korišćena u Staroj Grčkoj za daljinu su *luk i strela i pracka*.

Štitovi
Grčki štitovi su jedni od najpoznatijih delova starogrčke kulture i teško je da se pojma štita ne veže odmah sa Grčkim vojskama. Štitovi su u grčkoj bili više od samo oružja, već su i duboko ulazile u Grčko društvo. Vojske raznih Grčkih polisa su svoje štitove ukrašavali sa simbolima svojih gradova, na primer Sparta i Grčko slovo lambda (Λ) i Atina i Sova. Štitovi su dolazili u više oblika i veličina u zavisnosti koje jedinice su ih koristile i mogu se svrstati u: *Hoplion (Aspis), Pelte, Taurus*.

Umetnost
Iako Grčko oružje nije bilo previše ukrašavano, ono se dosta pojavljuje u Grčkim umetničkim delima. Veliki broj vase, skulptura, mozaika i drugih vizualnih dela prikazuju grčka oružja u akciji, dok poznati istoričari tog vremena, kao što su Homer, isto posvećuju deo njihovih priča o oružju koje je korišćeno u to vreme.

Grcki nakit

Nemanja Grubišić
Grafički Dizajn

Lancic od zuba

Narukvica od gorskog kristala i zlata

Prsten

Nakit se pravio od pocetka civilizacije, kao za muskarce, tako i zene podjednako.

Prvi komadi nakita su bili od prirodnih materijala, kao sto su kosti, zubi životinja, školjke, drvo i rezbareno kamenje. Kroz istoriju neki oblici su se odredjenim ukršavanjem smatrali znakom pripadnosti određenoj društvenoj grupi, amajlija, slavi bogova ali i kao pokazatelj bogatstva ili zastitnik od zlih duhova. Prvi nakit pojavljuje se kod stanovnika današnje Afrike. Radi se o nanizanim probušenim školjkama, a nalaz je star oko 75 000 godina (pecina Blombos). U Keniji na nalazištu Enkapune Ya Muto također nalazimo probušene perle od stijenki jaja, starost nalaza procjenjuje se na 40 000 godina.

Izvan Afrike, kod kromanjonaca nailazimo na grubi nakit izrađen od nanizanih kostiju, zubi, raznih bobica, te kamenja. U nekim slučajevima nailazimo i na komade školjaka i sedefu. U južnoj Rusiji nađene su ogrlice od mamutovih kljova. Kod Venere iz Hohle Felsa nailazimo na perforacije na vrhu figure, što upućuje da je najvjerojatnije služila kao privjesak.

Snažno se verovalo u isceliteljsku moć dragog kamenja, pa se dešavalo da su lekari bolesnicima davali mešavinu od usitnjениh dragulja ili je pravljena 'pasta' koja je nanošena na spoljašnje delove tela. Tako je epilepsija lečena jaspisom, a oboljenja oka i grla čilibrom i korali.

Kasnije, kopanjem rudnika ljudi su pronalazili metale koje su brusili i tako pravili razne oblike.

U kasnim periodima, u antici je osnovni material za izradu nakita postao zlato. Njegova laka odradivost i visok sjaj ga je učinio veoma popularnim, narocito u krugu visih staleza. U ovom periodu su se takođe nosile mindjuse, narukvice, lancici i nakit za ukrasavanje glave.

Grci su zanat preuzeли iz Egipta i Mesopotamije, pokušavajući pritom da izgrade svoj stil. Ipak, vrla mišljenje da su Grci uglavnom 'pozajmljivali' ideje od drugih i da je jedini period u kome su zaista uspeli da ožive sopstvene ideje bio arhajski period, od 8. do 5. veka pre nove ere. Međutim, ono u čemu su uspeli Stari Grci jeste da izradu detalja dovedu do savršenstva.

Grci su ukrasavali školjkama i zlatom, ali omiljeno im je ipak bilo srebro. Rimljani su koristili mutne smaragde, cilbar i indijske dijamantne kristale.

Grci su zlato i drago kamenje počeli koristiti oko 1600 godina prije nove ere, iako su perle u obliku školjaka i životinja uvelike izrađivane i znatno ranije. Oko 300 godina prije Krista, Grci su već bili majstori u izrađivanju obojenog nakita, te su koristili ametiste, biserje i smaragde, indijski sardoniksa, ahata, sardoniksa, kalcedona i gorskih kristala.

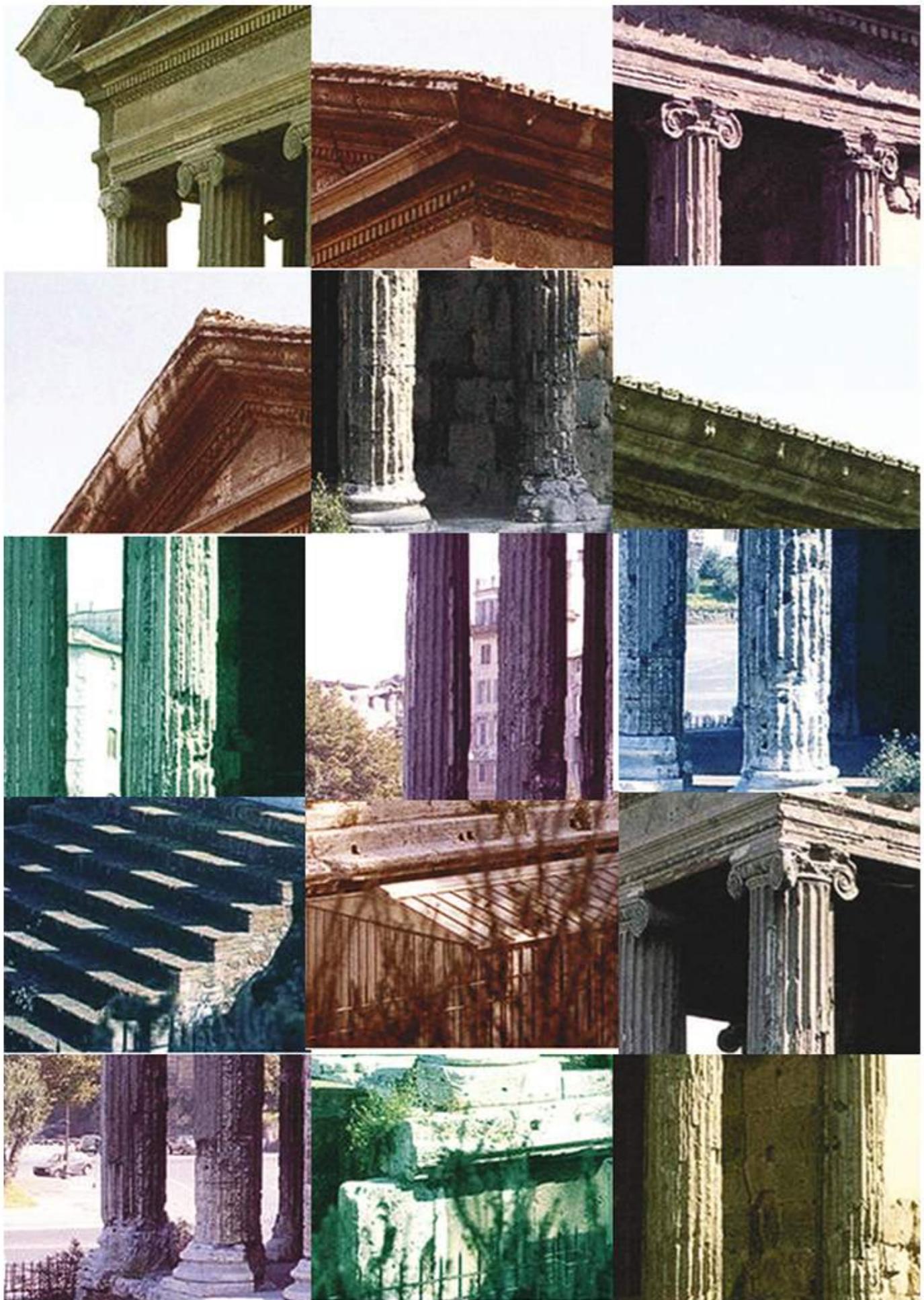
Kod Grka je nakit bio jednostavniji i po oblikovanju i po tehnici izrade. Međutim, oblici su s vremenom postajali sve složeniji, te se počeo koristiti sve veći broj raznih materijala.

Grkinje su ogrlice često koristile kako bi 'zveckale' njima, međutim, mnogo su zanmljivije minduše čiji razvoj počinje od malih pločastih slika bogova a ide do izuzetno masivnih komada čiju težinu uvo nije moglo da podnese. Zbog toga su nastale pseudo-minduše koje su pričvršćivane na dijademe i padale preko uva, a neki čak i preko ramena.

Nakit se prenosio s generacije na generaciju kao deo porodičnog nasleda, a neretko je nakit ostavljan na svetilištima kao poklon bogovima. Neki od najboljih, najlepših i najvrednijih komada nakita polagani su pored tela pokojnika, a postojao je i običaj izrade nakita za sahrane koji osoba nosi tokom života a zatim i u zagrobni život.

Rimska arhitektura

Natalija Lukic
Grafski dizajn

Rimska arhitektura se razvija od 2. i 1. veka pre nove ere. Elementi koji je čine dolaze iz vremena Etruraca a kasnije i od Grka. Rimljani iako preuzimaju elemente iz grčke arhitekture prilagodjavaju ih svom načinu života koji se dosta razlikova od Grčkog. Svi popločani putevi, čvrsto zidani mostovi, akvadukti na lukovima kojima se dovodi voda u gradove, hramovi i td. predstavljaju rane i značajne elemente rimske arhitekture. Rimski Forum, mesto gde je Rim počeo da se razvija kao grad. Bio je sedište političkog i gradjanskog života Rima, smatran je centrom sveta. Zbog svojih grandioznih arhitektonskih dela u republikansko doba bio je izložen čestom pljačkanju a svoja prva arheološka istraživanja doživeo je tek početkom 19. veka.

Bazilike imaju i osobine rimskih kuća i katakombi koje su služile kao mesta za ispovedanje vjere i sudnice prie nego što je Hršanstvo priznato za službenu religiju. Bile su okrenute uvek ka istoku, Rimske bazilike su imale više ulaza za razliku od drugih Hrišćanskih koje su imale po smo jedan ulaz. U svakoj postoji oltar koji ne upotrebljava ni Papa.

Terme su bile gradjevine na kojoj su se nalazila velika kupališta, knjižare, šetalista... Kupališta su bila ukrašena kipovima, freskama, podnim mozaicima... Prostorije su bile zagrevane glinenim cevima koje su bile ugradjene u pod i zivote i dovodele su toplotu iz centralnog ložišta. U njima su održavani poslovni sastanci, priređivane su izložbe slika, pesnički recitali i sl.

Trijumfalna kapija

Koloseum 70-80 n.e

Panteon 126 n.e

Do danas očuvana je dosta primera arhitekture hramova: osnova temelja Jupiterovog hrama na Kapitolu, Apolonov hram na Polju, hram Fortune Virilis, hramovi iz republikanskog doba... Hram „Fortune Virilis“ ima 4 stuba na pročelju i po 7 na dva lica od kojih su 6 slobodnih stubova jonskog reda i 12 ugradjenih u zidove. Ovaj hram izgradjen 70-60 p.n.e. predstavlja jedan od najocuvanijih primera klasične rimske arhitekture. Jedan od najpoznatijih rimskih hramova je Panteon koji je ujedno i najbolje očuvani spomenik rimske arhitekture na svetu. Panteon se nalazi u samom centru Rima i sagradjen je za vreme vladavine Hadrijana. Njegovo ime je Grčkog porekla, a Rimljani ga zovu Rotonda(okrugao) zbog svog kruznog oblika kao i trg ispred njega. Spoljni red stupova na tremu sačinjen je od osam monolita sivog granita, postavljenih na bazu od belog mermara, a na vrhu su korintski kapiteli. Stubovi u unutrašnjem redu su izrađeni od ružičastog granita i čine tri prolaza: centralni prolaz koji vodi do vrata Panteona širi je od dva lateralna gde su velike niže nekada sadržavale kipove Augusta i Agripe. Panteon je bio posvećen svim bogovima (sedam bogova-planeta), niša ima sedam, a zlatna kupola je imala simbolično značenje i predstavljala je beskrajni nebeski svod. Amfiteatar - Rimski izum posebne javne gradjevine u kojoj su se održavale gladiatorske igre. Zdanja su veoma funkcionalna, mogu smestiti veliki broj gledalaca, a ispod scene se nalaze brojne prostorije koje su sluzile za smestaj boraca, izvodjaca i zivotinja. Rimljani su amfiteatre gradili u dosta gradova, pa u velikom broju italijanskih gradova mozemo naci ostatke rimskih amfiteatara.

Koloseum je najveći rimski amfiteatar. Natalzi se na mestu koje je ranije zauzimalo jezero Neronovih vrtova i možda dobio ime po kolosalnoj statui Nerona. Dok su unutrašnji zidovi od betona, srebra i opeka u spoljnim zidovima se dižu na tri sprata sa lučnim otvorima, primenjena su tri klasična reda (redjanim po starosti). Centralna arena je dosta izmenjena tokom vremena koje je nije štedelo. Stepenište predstavlja remek delo rimske arhitekture koje je omogućava neometan ulaz i izlaz iz arene.

Slavoluk ili trijumfalna kapija je struktura u obliku luka sa jednim ili više lučnih prolaza, neretko projektovana da obuhvati obe strane puta. Njime se veličaju carske pobe. U svom najprostijem obliku, slavoluk se sastoji od dva masivna stuba povezana lukom, krunisan ravnom pervazom na vrhu ili potkrovljvu, na koji se mogla montirati statua ili koji se mogao ukrasiti natpisima. Osnovna struktura slavoluka često je ukrašena rezbarijama ili reljefima, ali i posvetama onome u čiju čast je podignut. Najpoznatiji je Konstantinov slavoluk nedaleko od Koloseuma u Rimu (sa 3 kapije). To je najveći i najsloženiji slavoluk u Rimskom carstvu.

Delo sa političkim naglaskom koje simbolizuje Avgustovski mir kome je imperator težio posle teških pohoda u Španiju i Galiju, Ara Pacis imala je četvrtaste stubove sa bočnom dužinom od 10 metara, ovaj spomenik sastavljen je od unutrašnjeg žrtvenika i spoljašnjih zidova koji ga okružuju. Bez krova što je karakteristično za helenističke spomenike ove vrste.

Rimsko zidno slikarstvo

Mina Sakić

Dizajn interaktivnih medija

U helenističkom periodu rimske umetnosti zidno slikarstvo doživljava procvat, naročito na prijelazu iz stare u novu eru (I v.p.n.e. i I. i 2. v. nove ere). Rimsko zidno slikarstvo vezujemo za dva rimska grada Pompeju i Herkulananum. Njihova arheološka nalazišta su sada najveći držaci rimskog slikarstva. Preplavljeni su radovima umetnika koji su oslikavali zidove rima još od prvog veka nove ere. Možemo se zahvaliti velikoj katastrofi koja je zadesila Pompeje i Herkulananum zbog današnjeg poznavanja rimskog slikarstva.

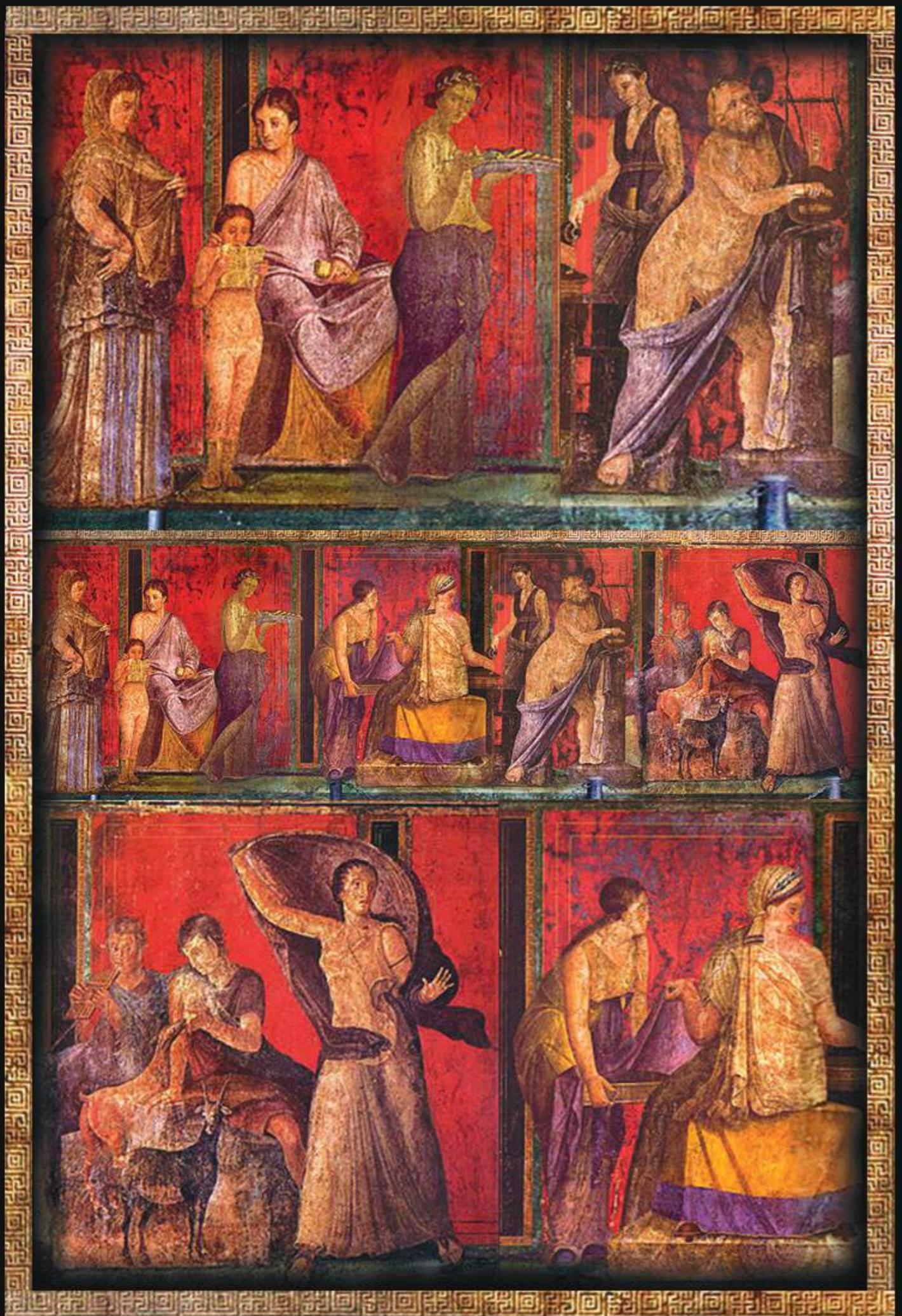
U velikoj erupciji vulkana Vezuva u Italiji 24. avgusta 79. godine pompejske kuće i njihovo unutrašnje uređenje, pa tako i zidne slike, sačuvane su u svom originalnom izgledu sve do danas. Pepeo i dim iz vulkana spustili su se na prostore ova dva grada i tako ih "konzervisali" i sačuvali njihov izgled. Gradove danas možemo videti i doživeti kao onakve kakvi su oni bili pre 2000 godina. U arheološkim nalazištima čuvaju se ne samo slike, ulice i kuće ovih gradova već i ljudi pa čak i životinje čija su tela ostala mumificirana i sačuvana tokom svih ovih godina.

Carska vila Boskotrekas u Pompeji

Veliki proučavaoci i arheolozi godinama su izučavali stilove i razlike između pompejskih i herkulanskim slika. Rimsko zidno slikarstvo trajalo je više od 300 godina i tokom svog dugog životnog veka menjalo se kroz epohe i evoluiralo. Slikarstvo u rima dobilo je podelu na 4 velika dela koja su vezivana i za period stvaranja ali i za spolje uticaje. Prvi stil, nazivan i strukturnim stilom, javlja se najranije, u 200. godini pre nove ere. Prepoznaje se jak uticaj istočnjačke i helenističke umetnosti. Ovaj stil je bio manje dekorativan a više geometrijski definisan. Zidovi su bili podeljeni u pravougaone delove koji su imali strukturu cigala i zida. Svaki od pravougaonika bio je oslikan tako da predstavlja određeni materijal kao što su kamen, drvo, mermer... Pozadina je bila jednobojna (crna, bela...) dok su pravougaonici bili farbani u različite jarke boje (crvena, braon, žuta). Prvi stil je bio jako jednostavan i prepoznatljiv po tome što nema figurativnih prkaza i pejzaža. Drugi stil se još zove i arhitektonski stil, on je bio primenjivan od 100 godine pre nove ere. Ovaj stil karakterizuje iluzionizam i arhitekturu. Uvodi se kompleksnost u slikarstvo rima tih godina gde vidimo nove prikaze arhitekture i uvođenje perspektive. Na ovim slikama uočavamo pokušaj stvaranja iluzije dubine sa predstavama stubova, stepenica, arhitrava... Zidovi su bili podeljeni na manje odsečke tim arhitektonskim predstavama. Počeli su da se uvođe pejzaži i figurativni prikazi sa naglašenim iluzionizmom. To su bile životinje, biljke kao i arhitektura i neke izmisljene scene.

Najpoznatija freska koja je rađena u ovom stilu nalazi se u vili Oplontis između Pompeje i Herkulanauma. Treći stil trajao je između 20. i 10. godine pre nove ere za vreme vladavine rimskog cara Oktavijana Avgusta. Ovo vreme zahtevalo je inovaciju a ne samo novitet. Treći stil bio je dosta kompleksniji i razlikovao se od svoja dva prethodnika, on nalikuje na drugi ali arhitektonski je tretiran kao drugačije i sada je imao ornamentalnu funkciju. Motivi i teme ovih slika bile su mitološke i pastoralne. Slike su bile raskošnije i imale su više detalja i boja. Crvena boja je dominirala dok su oker i plava boja bile kao akcenat. Pejzaži su bili uverljiviji i sa boljom perspektivom ali i dalje se sačuvala ta podela i jednostavnost ulkrasa. U kući Farnesina nalazimo najprepoznatljiviju fresku ovog stila sa izuzeznim prikazom ljudske figure u prostoru. Četvrti stil još nazivan i baroknim zvog svog raskošnog, bujnog i ukrasa, on se primenjivao u razdoblju između 60. i 79. godine nove ere. On je kombinacija 2. i 3. Stila i ima arhitektonski iluzionizam drugog i narativnu kompoziciju. Ljudski figuralni prikaz dominira u ovom stilu, slikane su sa velikom prirodnom uverljivošću. Najpoznatiji predstavnik ovog stila je freska iz Vile Misterija u Pompeji. Ova slike prekrivala je sva četiri zida jedne prostorije. Na uskoj površini zelenog poda, a ispred crvene pozadine, koja je okomitim crnim prugama podeljena na manja polja, nalazi se niz prizora iz nama nepoznatog obreda.

Rimski novac

Rimski novac

Kristina Petrov, 3246
Dizajn interaktivnih medija

Solidus - Teodosije II

Polauareus - Augustus

Binio - Tacit

Originalno je Rimski novac bio u obliku šipke i napravljen je bio od bakra, ali je posle rata protiv Pira i njegovih saveznika, Rim bio prisiljen da se na tržištu novoosvojenih krajeva pojavi sa vlastitim novcем. Inspisani lepotom srebrnom grčkom novcu, njihov novac je takođe morao da bude od srebra i da se sastoji od mnogo sitnih likovnih detalja. Ubrzo dolazi do kovanja novca kojem je jedinica bila didrahma (tj. dvostruka drahma), a posle se uvođi novi srebrni novac koji se naziva denar (10 asa) i njegovi delovi: kviner (5 asa) i srebrni sestrecij (2 1/2 asa).

Početkom prvog veka pne. se ukinulo kovanje bakarnog novca, pa su denar i kviner postali dominirajući novac rimske republike. Pored popularnog denara i kvinera su postojali još i zlatni aureusi, koji su se koristili samo u posebnim slučajevima (npr: za plaćanje vojske). Rimski novac, u vreme carstva, kovan je u: zlatu, srebru, bakru, mesingu i bronzi. Zlatni novac se deli na:

- Aureus: Ovaj zlatnik je postala temeljna jedinica rimske valute. Tokom Augustove vladavine je zlatnik iznosio 1/40 rimske valute, i bio je težak od 8,18 grama, ali se njegova težina smanjila kasnije, početkom Dioklecijanove vladavine. Aureus je kovan u manjim količinama.

- Polauareus: Kovan je u isto vreme kao i aureus, ali mu je težina bila duplo manja. Polauareus je takođe kovan u manjim količinama.

- Binio: Binio, kvaternio i oktonio su ubrajani u raniju numizmatičnoj literaturi među medaljone i svečane kovice, i bili su malo teži od aureusa tokom Dioklecijanove vladavine. (otprilike 5 grama)

- Solidus: Ovaj novac je originalno kovan tokom Dioklecijanove vladavine, kao zamena za aureus. Solidus je napravljen od čistog zlata, a tokom vladavine Konstantina je ovaj novac kovan u mnogo većem broju i uspešno je zamenio aureus. Bio je oko 4,5 grama težak.

- Tremesis ili tremes: Tremesis je mali novčić kovan od čistog zlata, a težina mu je bila otprilike 1,52 grama. Pored tremesisa su ih takođe nazivali i triens, što znači trećina. Ovaj novac se dosta dugo

koristio, čak do 878 godine ne. Srebrni novac se deli na:

- Denar: Ovaj novac nikad nije bio označen brojkom, ali mu je valuta bila 10 asa. Težina ovog novčića je bio oko 6,81 grama. Prethodno sam spomenula da su rimljani bili inspirisani grčkim novcem, koji se zove didrahim.

- Kvinar: Kvinar, kao i denar, nije bio označen brojkom, a valuta mu je bila 5 asa. Njemu se težina, kao i metal od kog su ga kovali, promenio otprilike 2-3 puta. Originalna težina mu je bila 1,94 grama, posle nekog vremena mu se smanjila težina na 1,70 grama. Ubrzo više ne koriste srebro za kovanje kvinara, nego bakar, i težina mu se smanjila na samo jedan gram. Kvinar je jedan od redjih novčića, zato je jedan od najomiljenijih za sakupljanje.

- Antoninianus: Antoninijan je, 215 godine ne., uveo novi srebrni novac koji je po njemu dobio ime Antoninianus. Posle nekog vremena mu je pala vrednost, jer više nije bio kovan od srebra, nego od bakra. Međutim, imao je preliv napravljen od srebra.

- Argenteneus: Ovaj novčić je kovan od veoma dobrog srebra, i zbog toga je ubrzano nestao iz kovanica. Argenteneus je imao, u nekim slučajevima, broj 96 (XCVI) sa zadnje strane novčića. Bio je oko 3,41 grama težak.

- Miliarense: Oko 337 godine ne. su za Konstantina I Velikog kovane dve vrste srebrnog novca. Dobio je naziv Miliarense. Ova dva novčića su se razlikovala po veličini i težini; manji je imao oko 3,8 grama, a veći oko 6 grama.

- Silika: Silika, ili silikva, se dosta puta menjala u težini i veličini, i zbog ovog razloga je kovana u dosta manjim količinama. Originalno je imala 2,27 grama, ali je posle nekog vremena njena težina pala na 1,13 grama. Ubrzo je ta manja silikva dobila naziv polusilikva.

- Dvostruki sestrecij: Ovaj novčić je kovan tokom vladavine Trajana Decijm. Bio je jedan od najtežih novčića tog vremena, sa težinom od otprilike 41 grama. Zbog njegove težine su ga smatrali medaljonom. Posle kovanja ovog novčića-medaljona su svi ostali novčići zamenili lovor-venac sa krunama.

Predstave žena u Vizantiji

Predstave žena u Vizantiji

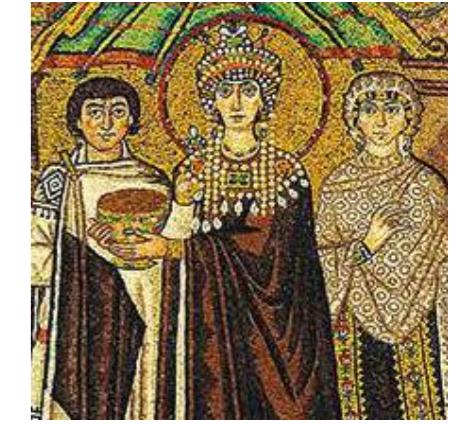
Sladana Ljubić
Grafički dizajn

Bronzani novac sa likom carice Jelene, 4v

Jelena, sedeca statua 4v

Theodora sa svitom, detalj mozaika, San Vitale, Ravena (547. godina)

Da bi smo razumeli žene i njihove predstave u vizantijskoj umetnosti potrebno je da prvo razumemo njihov socijalni status. Žene u vizantijskom društvu su zauzimale ubožajene pozicije. Veći deo svog života provodile su u kućama kao domaćice i majke. Njihovo obrazovanje je bilo minimalno i rano su bile udavane od strane očeva i braće. Žena se smatrala emocionalno nestabilnim bićem u odnosu na muškarca, i one nisu imale pravo da donose odluke, učestvuju u izborima, budu svedoci na sudu... Ideal i verovatno jedne od najjačih ženskih figura bile su carice i svetice koje nam pokazuju da su žene uspele nešto da postignu uprkos strogim socijalnim normama. Žene careva su uživale veliko poštovanje, veću količinu slobode i moći za razliku od običnih žena. One su u velikoj meri uticale na stvaranje svog ličnog i državnog vizuelnog identiteta, i u vladale su ravnopravno muškarcima. Mnoge vizantijske vladarke su učestvovalе u podizanju crkvi i iza sebe su ostavile katarske portrete i relikvije. Sem toga ostavile su i mnoge primere svetovne umetnosti kao što su ovi tegovi sa bistom vladarke koja drži svitak (simbol moći). Ovakva dela su imala ulogu da pokažu finansijsku stabilnost države.

Carica Jelana (325 – 330) je bila majka rimskog cara Konstana Velikog. Po tradiciji, nastaloj već u 4. veku, Jelena je u Jerusalimu pronašla jednu od najvećih hrišćanskih relikvija Časni krst, pa se zbog toga poštujе kao svetica. Jelena je bila deo zvanične propagande u umetnosti još za vreme svog života. Često je možemo naći na skulpturama, a o tome nam govore opsi Konstantinopolja iz 8. veka. Statue koje su prikazivale Konstantina i Jelenu, najčešće kako zajedno pridržavaju Istarski krst i bile su odevene u raskošne odezde, jednom intimnom momentu što nam govori o tome da se radi o portretu profane prirode. Ova statua je pravobitno izrađena kao portret nepoznate aristokratkinje ali je njen lik kasnije pregrađen u Jelenin. Njen lik takođe možemo naći na kovanicama. Bronzani novac sa likom Jelene Avguste iskovani posle 324.

Univerzitet Metropolitan,
2017

Carica nosi dijademu kao simbol vladarskog dostojaštva. Na reversu je simbolično prikazana Sigurnost države. Iz posmatranja njenog Vizuelnog identiteta možemo shvatiti da je ona bila obožavana, moćna, religiozna žena i majka. Njen sin je to uspeo da iskoristi kao sredstvo za postizanje moći i time je izgradio njenu percepciju u istoriji i društvu.

Teodora (527-548) je bila jedna od najuticajnijih carica u Vizantiji. Bila je žena Justinijana I i iza sebe je ostavila izvanredna umetnička dela koja svedoče o njenoj moći.

Jedan od najpoznatijih vizantijskih mozaika i nalazi se u crkvi San Vitale u RAVNI. Na mozaiku možemo videti Teodoru. Sa desne strane se nalazi njeni svita i sa leve strane se nalaze dva evnusa koji podižu zavesu. Možemo primetiti da je figura carice najviša i da se nalazi u prvom planu i centru slike. Iz ovoga možemo zaključiti da je ona ovde prikazana kao najmoćnija i najvažnija. Svita i evnusi doprinose njenoj svetovnoj i sakralnoj moći. Njeni figura se nalazi ispod kupole, koja predstavlja nebo i božanstvo. Na njenoj glavi nalazi se kompleksan nakit i kruna koja se sastoji iz skupocenog dragog kamenja i materijala koja predstavlja finansijsku moć države. Odevena je u purpurnu odoru koja je karakteristična za vladare. Ona nudi zlatni pehar u gestu koja podseća na "Poklonstvo kraljeva" koji su izvezeni na dnu njene haljine. Ovaj mozaik predstavlja savršen primer vizuelnog identiteta jedne vladarke. Na njemu su prikazane sve važne stvari, kao što su simbioza religije i države, moć i bogatstvo.

Možemo primetiti da i ako su muškarci po tadašnjim socijalnim normama smatrani superiorniji u odnosu na žene, mnoge vizantijske vladarke, princeze i moćne vlastelinke su uspele da se izdignu iznad ovih normi. One su u velikoj meri uticale na stvaranje svog ličnog i državnog vizuelnog identiteta, i u vladale su ravnopravno muškarcima.

Vizantijski Novac

Nikola Stanojević
DiM

Vizantijski Novac

Vizantijski Solidus

Vizantijski Solidus

Vizantijski Nummus (Follis)

Vizantijski novac, korišćen u istočnoj Rimskoj imperiji nakon što se desio pad zapadne, se sastavljao od dve vrste 'žetona'; to jest novca: Zlatni 'Solidus' i različite vrste bronzanih kovanica. Pri kraju Rimske imperije, jedini novac koji se davao, jeste srebrna 'stavrata' i manje bitnji bakarni novac, što znači da se zlato prestalo koristiti za takve potrebe. U ranim danima Vizantije, trend koji je postavila Rimska imperija, po pitanju novca, se nastavlja. Glava imperatora, samo što je ovaj put s'preda, a ne iz profila kao što je to bilo uobičajeno. S'toga, zadnja strana je zadržala svoju simboliku, uglavnom koja se svodila na neki Hrišćanski simbol kao što je krst, ili andreo.

Početak onog što se numizmatikom smatra vizantijskom valutom, počelo je sa monetarnom Anastasijevom reformom 498. godine, koji je reformisao sistem kovanog novca koji je bio predstavljan zlatnim i bronzanim nummijem. Nummus je bio izuzetno mali bronzani novčić, oko 8-10mm, težina oko 0,50 grama, čineći ga 576 do rimske funte, što je bilo neprikladno jer je veliki broj njih bio potreban čak i za male tranzakcije. Naravno, postojalo je više verzija tih Nummi, neke od njih koje su vrednovale 40 nummi, 20 nummi i 5 nummi žetona. S'vremena na vreme su bile proizvodjene u druge valute, van ovih, ali je vrlo situacionalno. Na spoljnji (S'preda) od ovih kovanica prikazan je visoko stilizovani portret cara, dok je obrnuti (odpozadi) prikazano vrednosti imena prikazane prema grčkom sistemu numeracije ($M = 40, K = 20, I = 10, E = 5$). Srebrni novčići su u tom periodu vrlo retko bili proizvođeni. Jedini redovno izdati srebrni novac, bio je Heksagram koji je prvi izdao Heraklius u 615. godini, koji je trajao do kraja VII veka, kovan u različitoj detaljnosti sa težinom između 7,5 i 8,5 grama. Uspelo je početno ceremonijalno milioniranje koje je ustanovio Leo III Isauriana u ca. 720, što je postalo standardno izdanje od ca. 830 i do kraja 11. vijeka, kada je prekinut nakon što je bio ozbiljno onesposobljen. Male transakcije su obavljene,

bronzanim žetonima tokom celog ovog perioda.

Zlatni solidus ili nomizija, ostala je standard međunarodne trgovine do 11. veka, kada je počeo da se onesposobljava pod sukcesivnim carevima početkom tridesetih godina, pod carem Romanosom Argirosem (1028-1034). Do tada je finoc̄ha zlata ostala manje više ista na oko 0,955-0,980.

Vizantijski monetarni sistem promenio se u VII veku, kada je 40 nummi (poznati i kao follis), sada značajno manje, postalo jedini bronzani kovanici koji se redovno izdavao. Iako je Justinian II (685 - 695 i 705 - 711) pokušao da obnovi veličinu Follisa Justinijana I -og, follis je nastavio da se polako smanjuje po pitanju veličine.

U ranom devetom veku, paralelno sa solidusom od tri četvrtiny mase je izdat solidan solidus, koji je očuvao standard čistoće zlata, pod neuspelim planom koji je primorao tržište da prihvati žetone ispod težine na vrednosti pune težine kovanice. Kovanica od 11/12 se naziva tetarteron (grčki uporedni pridevnik, bukvально "Četvrtina"), a solidus solidus nazvan je histamenon. Tetarteron je bio nepopularan i sporadično ponovo izdavan tokom 10. veka. Solidus pune težine je udario 72 na rimsku funtu, oko 4,48 grama u težini. Takođe su postojali solidi težine smanjeni za jedan silikus koji je izdat za trgovinu sa Bliskim istokom. Ovi umanjeni solidi, sa zvezdom i na prednjoj i zadnjoj strani, teže oko 4,25 g.

Vizantijski solidus je cenjen u zapadnoj Evropi, gde je postao poznat kao Bezant, korupcija od Vizantije. Termin bezant je postao ime za heraldički simbol okruglog stuba, tinkture, tj. Zlatnog diska.

Mikael IV, tokom 1034 do 1041 je zauzećem trona u 1034. godini, počeo spor process devaluiranja oba Tetarteron-a Nomisma i Histamenon Nomisma. U početku je process bio vrlo proce-

Oruzja srednjeg veka

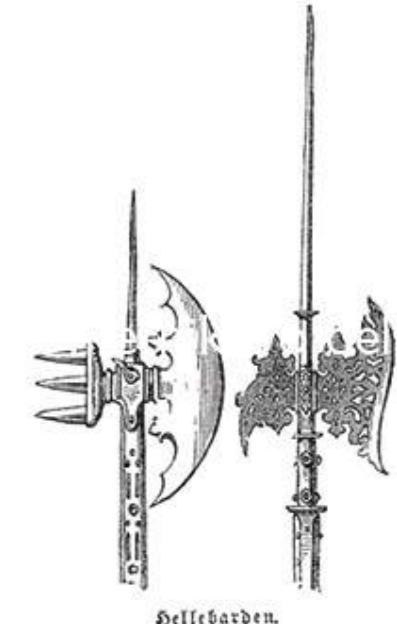
Nikola Rogulja 3242

Mac

Koplje

Hellebarden.

Oružje predstavlja svaki predmet koji služi za ubijanje ili onesposobljavanje ljudskih ili drugih živih bica, ili uništavanje predmeta. Može da služi za napad a i za odbranu, kao i što može da služi i za pretnju ili zaštitu. U širem smislu kakvo god srdstvo koje je namenjeno da nanosi štetu se naziva oružje. Postoji svakakva oružja i najpoznatija podela je po nameni, izvoru energije i to bi bile hadno oružje, vatreno oružje koje se još deli na streljačko oružje i artijersko oružje, pa onda raketno oružje, minsko eksplosivno oružje, elektromagnetno oružje, nuklearno oružje, hemijsko oružje, biološko oružje, psihološko oružje i ekonomsko oružje. Danas sve to postoji, naravno, u srednjem veku nije postojalo pola ovih stvari. Oružja u srednjem veku se dele na oružja za blisku borbu, motku, oružja na daljinu, opsadne sprave, vatreno oružje, uz ovo su još koristili i ratne brodove, oklope itd. Oružja za blisku borbu jesu kako ime kaže sredstva gde su korisnik i meta istovremeno u kontaktu sa oružjem, i one se još dodatno dele na dve grupe. Jedna od te grupe su oružje sa oštrom kantom kao na primer mač, sekira, nož, katana, mčeta i tako dalje, a druga su oružja za lomljenje kao na primer buzdovan, jutarnja zvezda, flejl i tako dalje. Prva oružja koja se mogu nazvati „mačevima“ datiraju iz perioda oko 3300 p. n. e. Oni su nadjeni u Arslantepu, Turksa, i napravljeni su od arsenična bronce. Oni su oko 60 cm dugi. Neki od njih su ukrašeni srebrom. Stari Grci su izradivali mačeve. Zbog nepostojanja dovoljno kvalitetnog metalta (mačevi su se prvobitno izradivali od bronce) ti mačevi su bili kratki i uglavnom su se razvijali u pravcu postizanja što veće inercije za zadavanje što jačeg udara. Rimljani su prvi upotrebljavali čelične mačeve (gladius, spata). Rimska tehnika mačevanja se naslanjala na grčku te su i mačevi bili slični, sa tom razlikom što je u rimske vojske mač bio glavno a u staroj grčkoj - sporedno oružje. Na početku srednjeg veka u Evropi dolazi do razvoja kvalitetnijeg čelika i novih legura te mačevi postaju glomazni i teški. Srednjovekovna spata se razvija od rimske.

Univerzitet Metropolitan,
2018

Motka, je mlatene ista stvar, znači naemena je bliskoj borbi samo što njena glavna karakteristika je ta što je prsa od oružja stavljeno na vrh motke. Ova vrta oružja je i jedna od najstarijih vrsta oružja. Nekoliko primera motke su helebarda, koplje, trozubac, štap, bisento i tako dalje. Koplje je drevno oružje koje se koristilo za lov, odnosno rat. Poznato je od paleolitika, a široko se koristilo sve do pronaleta i razvoja vatrenog oružja. Danas je bacanje koplja jedno od disciplina lake atletike. Prva koplja su bile dugačke žašiljene motke od jednog komada. Kasnije se koplje sastojalo od drvenog kopljista (3-6 m, debljine oko 4 cm, često opšiveno čohom ili životinjskom kožom) i šiljka koji se sastojao od kamena, kosti, jelenjeg roga, a kasnije i raznih metala. Neka od kopalja su znala težiti i do 18 kg. Bod koplja obično je bio na dva brida. Ispod boda se nalazila jabučica, a ispod šiljka su se pričvršćivale ponekad zastavice, pramenovi grive. Koplje se najčešće nosilo na ramenu, ili je kod jahača bilo zakačeno o zalakticu desne ruke, oduprto o desni stremen na kome se nalazila naprava za podbočivanje koplya. Sledeća su oružja za daljinu, ova oružja su za daljinu i snagom mišića se izbacuje projektil koji je usmeren ka protivniku. Najpoznatiji bi bio luk i strela. A ima i još kao Ratni luk, veliki luk, pračka, šuriken, i samostrel bi se isto važio kao. Ratni luk je postao glavno naoružanje starovekovnih armija Egipta i Sirije, koje su izbacivale strele sa ratnih kočija, što je bilo jako efikasno u borbi. Rimljani i Grci nisu našli za shodno da koriste ovo oružje, već su razvili drugačiju taktiku borbe i ojačali oklope koji su umanjili efikasnost strele. Ta prevlast je trajala sve do dolaska na scenu naroda istočne Azije, koji su imali strelice na konjima i mnogo bolje kompozitne lukove, nakon čega su oni postali dominantni narodi tog vremena. Ratni luk počinje polako da nestaje sa ratne scene pojmom baruta i musketa. Najpoznatiji korisnici ratnog luka su svakako Robin Hud i Vilijem Tel.

Srednjovekovno oružije

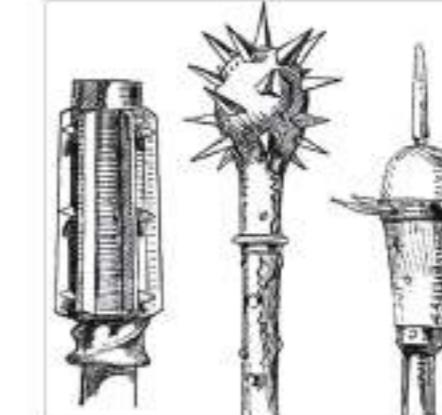

Srednjovekovno oružje

Marija Popadić
Dizajn interaktivnih medija

Moderna depikcija helbarde

Crtež helebarde iz kasnog srednjeg veka - nastao u XVI veku

Klejmor i oklop iz zamka Dunvegan (gravijatura, stvorena oko 1890)

Borba, ratovi i dvoboji su bili uticajni i uobičajni segmenti srednjovekovnog života u Evropi, te i sami instrumenti kojima su se borili su morali da budu oblikovani do skorog savršenstva. Najvažniji svrha oružja iz obog perioda jeste bila borbena, ali su se razni tipovi (kao što je mač) koristili i u ritualne ili ukrsne svrhe.

Oružje se može podeliti na različite načine, kao što je borbeno i ceremonijalno, kao oružje za blisku borbu, za korišćenje obe ruke, za jednu ruku, za korišćenje uz štit ili za korišćenje pri jahanju; ali najosnovnija podela je na:

- oružje sa oštricom (mač, sekira, nož...)
- oružje za lomljenje (buzdovan, jutarnja zvezda, flejl,...)
- motke (helebara, kopljje, trozubac,...)
- oružje na daljinu (različite vrste lukova, samostrel, pračka,...)

Iako je svako oružje imalo svoju predviđenu svrhu, tokom borbe ono se koristilo na različite načine te se u odnosu na to i prilagođavalo.

Prva asocijacija koja nam padne na um kada pomislimo o srednjovekovnom oružju je mač. Mačevi su bili oružje korišćeno većinom za blisku borbu čija druga namena je bila olicenje viteštva i rojalnog statusa, te su dosta puta bili pravljeni kao prikaz dostojanstva i ukrašavani skladno sa statusom osobe koja je posedovala oružje.

Srednjovekovni mačevi su bili glomazni i teški, pravljeni od čelika i njegovih legura. Osnovna podela ovog oružja spada na lake i teške. Lake mačeve možemo podeliti na sablje, rapire i špade, dok teške na dvoručne, jednoiporučne i jednoručne.

Dvoručni mačevi su bili korišćeni sa obe ruke i bilo je gotovo nemoguće koristiti bilo koje drugo oružje uz njih zbog mase i dužine. Najefikasniji dvoručni mač koji potiče iz 14. veka se mogao

naći na predelima današnje Škotske i nazvan je klejmor. Najpraktičniji od ove tri vrse su bili jednoručni, zato što zbog svoje težine su mogli da se koriste zajedno sa štitom ili nekom drugom vrstom oružja.

Laki mačevi kao što su rapiri su nalazili svoju svrhu u raznim ritualima ali i u rukama ratnika koji nisu imali pun oklop. Zbog svoje manje mase i težine bilo je mnogo lakše koristiti ovakvo oružje u dužoj borbi, ali je i bilo teže odbraniti se njime.

Sekire su imale veliku upotrebu kako u svakodnevnom prikupljanju drvadi, popravljanja delova domova do borbe. Nastale su još u periodu starijem kamenom dobu gde su korišćene jednoručno.

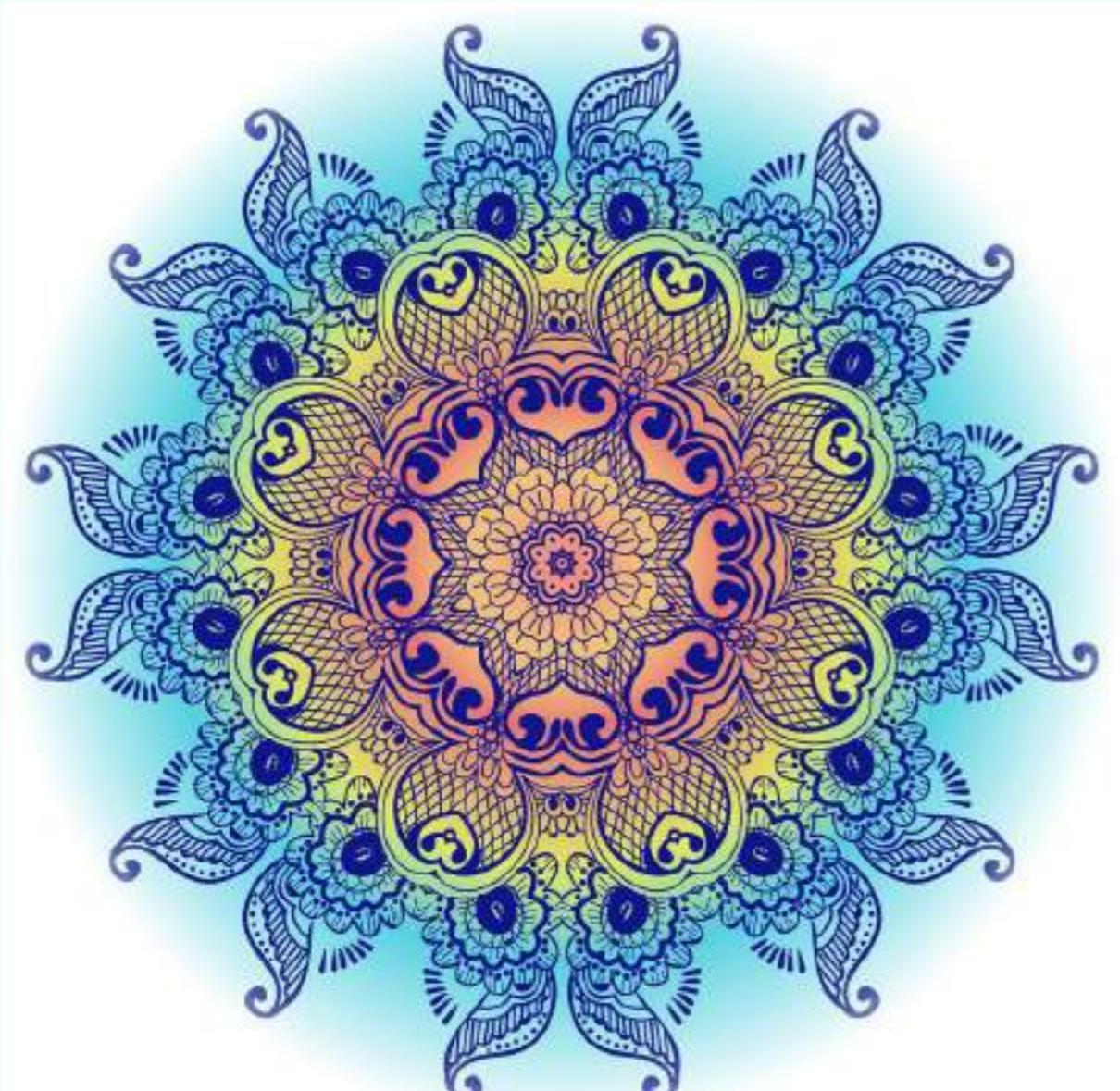
Najpoznatiji tip sekire koja se koristila u borbama je bojna ili ratna sekira. Ona je mogla biti jednoručna ili dvoručna, jednosekla ili dvosekla te se često kombinovala sa šiljkom i bojnim čekićem, a ponekad i kukom koja je služila za svalčenje protivnika sa konja. Postojale su manje sekire koje su služile kao jednoručno oružje i u većini slučajeva su bile bacane na protivnika.

Daljim razvojem bojne sekire nastala je helebara. Iako ona spada u motke, osnova je sekira koja se nalazi na vrhu kopljja dužine 2m. Balans se postizao kukom sa suprotnе strane sekire što je davalo helebaridi tri različita načina napada.

Nož ili bodež je hladno oružje koje se i danas koristi kod bliske borbe. Oružje ima jednu ili dve oštice. Oštrica je bila tipično dekorisana ako je držać bio plemićkog porekla.

Vrsta bodeža zvana misericorde je bila najkorišćenija u borbama između vitezova i zna se da je gotovo svaki vitez imao ovaj bodež. Zvan je "bodež milosti" zato što je korišćen da zada poslednji

Islamska Umetnost

Islamska Umetnost

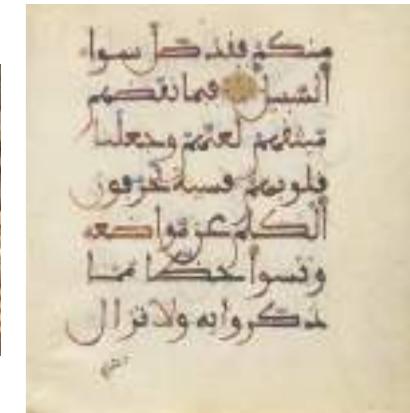
Almedina Suntic 3480
Graficki Dizajn

Mozaik u Mekensu 1568.god

Kupola osmanlijske dzamije Selimije

Kur'an iz 13.veka

Islamska umetnost i arhitektura, podrazumeva umetnost i arhitekturu područja Srednjeg istoka, severne Afrike, severne Indije i teritorije današnje Španije. Dve dominantne karakteristike islamske umetnosti i arhitekture su važnost kaligrafske ornamentike i primena oblika džamije, i prvo bitno su bili vezani za islamsko verovanje, te su se razvili u rano doba islama.

Osnivač islama poslanik Muhamed bio je bogati trgovac iz Meke koji-je, prema predanju, u četrdesetoj godini života počeo javno propovедati islam i tada nastaje i islamska umetnost. Kur'an je sveta knjiga muslimana. U Kur'anu se poređi svetih nacela nalaze i preporuke vezana za moral i svakodnevni život muslimana.

Islamsku umetnost najviše su primenjivali Arabljeni, Turci i Persijanci. Slikarstvo je, kao i u većini islamskih umetnosti, služilo za jasne svrhe. To je obično bila umetnost ilustracije arapskih knjiga, koja se razvila iz bagdadske škole rukopisne ilustracije 13. veka. Umetnici su se izrazavali linijom i cistom bojom za docaravanje prostora i figura.

Primenjena umetnost tu spadaju predmeti koji su muslimani koristili u svakodnevnom životu keramika, tekstil, nakit, cilimi. Cilimi imaju poseban znacaj prvo su kacenici na zidove a zatim i stavljani na pod. Najznačajniji su Persijski cilimi.

Najbolji izraz islamske umetnosti je svakako keramika, koja pokazuje najviši stepen kreativnosti i inovacije. Prvi period u razvoju keramike započinje pojmom uvezenog kineskog porcelana u Bagdadu, koji je podsticao rad abasidskih majstora. U početku su uspešno imitirane boje, a da bi postigli porcelanski učinak izmišljena je kremasta glazura. Ona je kasnije plavo bojena i rezbarena raznim natpisima u visokom reljefu.

Druga tehnika koja se raširila u sve delove sveta bila je bojenje metalnim rastvorom nakon što je keramika pečena, što joj je davalo karakterističnu boju. Neke od posuda koje su pronađene u Iranu su bile ukrašene figurama životinja ili su bili ispunjeni ornamentima i kaligrafskim elementima, dok su kod drugih ukraši uglavnom ograničeni na monumentalne natpise s malim dekorativnim motivima.

Zbog propisa oko dozvoljenih materijala, bronza je bila najviše korišćeni materijal. Neki od najboljih primeraka očuvani su u evropskim crkvenim zbirkama. Ispočetka su prihvaćeni isključivo dekorativni sasanidski oblici, ali kasnije se izrađuju figurativni predmeti: posude u liku životinja, svećnici i tanjiri. Važne primerke, ukrašene bakrom i srebrom, nalazimo u Iranu i Iraku.

U islamskim zgradama su za dekoraciju bili korišteni kreč, opeke i pločice raznih oblika s uzorcima, dok su Selđuci kasnije dodali glazuru i boju. Uvedena je i umetnost zidnih mozaika, u kojoj su boje paljene kako bi se dobio njihov puni intenzitet. Takva se umetnost otvaranjem novih radionica s područja Irana proširila i u Tursku. Ostala je islamska dekoracija u arhitekturi uključivala rezbarije u drvetu, obično presvučene sa slonovačom na prozorima i vratima mimbara, i različitim strukturnim elementima. Rezbarenje u drvetu i slonovači je bilo korišteno i za ukrašavanje nameštaja, slonovih kljova i kutijica. Kameni reljefi i mramorne presvlake nalazimo na zgradama u Španiji, Turskoj i Egiptu. Svetlo i boju u zgrade obično unose bogato ukrašene svetiljke i tapete. Zabranjeno je bilo i prikazivanje reprezentativnih slika budući da samo Bog može dati život. Umetnost je uvek bila posmatrana u religijskom kontekstu.

Muslimanski su umetnici takođe radili sa stakлом, ispočetka u tehnikama koje su zatekli u Vizantiji i sasanidskom Iranu, a kasnije korištenjem novih načina. Rezana, lepljena, bojena i rezbarena stakla su bila izuzetno visokog kvaliteta. Glazirano staklo iz Sirije u 12. veku bilo je vrlo cenjeno i uglavnom uključuje pehare i ukrašene voštane sveće koje često nalazimo u džamijama.

ISLAMSKA ARHITEKTURA

Galina Šerčić
Grafički dizajn

Islamska arhitektura obuhvata širi spektar arhitektonskih stilova od rane istorije islama do danas. Islamska arhitektura je bila pod uticajem Rima, Vizantije, Persije i ostalih zemalja koje su Muslimani osvojili u 7. i 8. veku. Najčešći tipovi građevina na kojima se prameće islamska arhitektura su: džamije, palate, utvrđena, mezori (muslimanska groblja). Centralno islamsko svetište Kabaa je prvo važno delo islamske arhitekture. Zidovi su bili ukrašeni slikama Isusa i Marije, Abrahama, anđelima, hrišćanskih poroka i drvećem. Sve je ovo kasnije zabranjeno u 9. veku. Jedan od najstarijih primera islamske arhitekture je "Kupola nad Stenom" u Jerusalimu. Imao kružnu kupolu i arabesku.

Marokanska arhitektura:
Marokanska arhitektura je puna lukova koji se koriste u svakom aspektu marokanske arhitekture. Unutrašnja vrata su obično veoma velika i dekorativna. Vrata su često ukrašavaju rezborenom ili bojom. Fontana je karakteristika u svakoj kući, često je od mermara ili od cementa. Džamija Hasana II koja se nalazi u Kazablanci je specifična zbog toga što se kroz stakleni pod dvorane može videti dno Atlantskog okeana. Zidovi su napravljeni od mermara, a krov je pokretan. Njen mineralat je napravljen po uzoru na Andalužijski stil. Minerale su pri vrhu ukrasene mozaikom bele i zelene boje koji simbolizuju mir i život.

Alhambra (889)

Suleymaniye džamija (1550 - 1557)

Džamija Hasana II (1993)

Persijska arhitektura:

Od svih islamskih arhitektonskih stilova Persijski se najviše razlikuje. Autentična iranska karakteristika je postojanje dinastičkih i ličnih mauzoleja. Iranski mauzoleji su uglavnom dosta ukrašeni beskrajnim trakama na kojima se nalaze stihovi iz Kurana u veoma skupocenim materijalima poput zlata, retkog drveta, poludragog i dragog kamenja.

Maurska arhitektura:

Najbolji prikaz Maurske arhitekture je Velika džamija u Kordobi, Španija. Ova džamija je poznata po lukovima. Alhambra je najčuvanje delo islamske umetnosti na tlu Španije. Njeni imeni se prevođaju Crvena tvrđava. Alhabmbrina unutrašnjost je ukrašena crvenom, plavom i zlatnom bojom. Zidovi imaju motive iz prirode i obloženi su keramikom.

Osmanska arhitektura:

Osmanska arhitektura se razlikuje od ostalih. Vizajntijska arhitektura (npr. Aja Sofija) je uticala na izgradnju. Takođe je služila kao uzor za mnoge osmanske džamije kao što su Šehzada džamija, Sulejmanije džamija i Rustem Pašina džamija. Osmanske građevine su dospevale ogromne kupole, perfektni sklad između unutrašnjeg i vanjskog prostora, kao i sklad tame i svetlosti.

Mongolska arhitektura:

Mongolska arhitektura je spoj persijskih i hinduističkih elemenata. Najpoznatiji primer Mongolske arhitekture je Tadž Mahal. Tadž Mahal znači "Suza večnosti". Građevina je spoj islamske, indijske i persijske arhitekture. Za Tadž Mahal je korišćeno dragi i poludragi kamenje i mermar. Savršeno je simetričan, izuzev sarkofaga Šaha Džehana, koji nije postavljen na centru grobnice. Džamija je izgrađena od peščanog kamena.

Sino – islamska arhitektura:

Prva kineska džamija je podignuta u 7. veku. Džamija Xi'an ne održava glavne karakteristike koje se povezuju sa tradicionalnom džamijom, zapravo sledi tradicionalnu kinesku arhitekturu. Zapadna Kina ima džamije koje uključuju mineral i kupole, a u Istočnoj Kini džamije podsećaju na pogoda (građevine od kamena ili drveta). Kineska arhitektura naglašava simetriju, dok su vrtovi asimetrični. Kineske džamije su građene crvenom i sivom ciglom, a ako je od drveta, onda od one najotpornije da izdrži zemljotres. Krov je zaobljen, ponekad krovovi podsećaju na budističke krovove.

Arhitektura Memluka:

Ovu vrstu arhitekture možemo najviše primetiti u Kairu. Njihove građevine odišu sa velikim brojem dekoracija sa svetlucavim staklima, dekorativnim umetnostima, a unutrašnjost je ukrašena razborenim drvetom i metalom. Memluci su takođe koristili rad u drvetu i tačkaste svetlosne efekte. U Kairu na Severnom groblju se nalazi Q'a'tbay kompleks koji je najpoznatije delo ovog perioda.

Džamije:

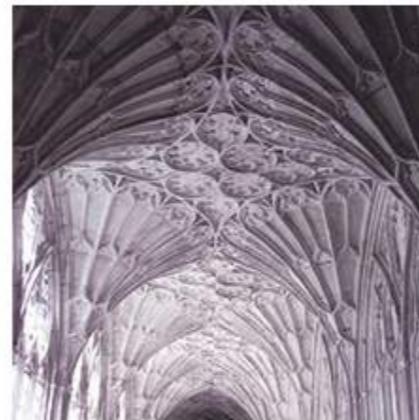
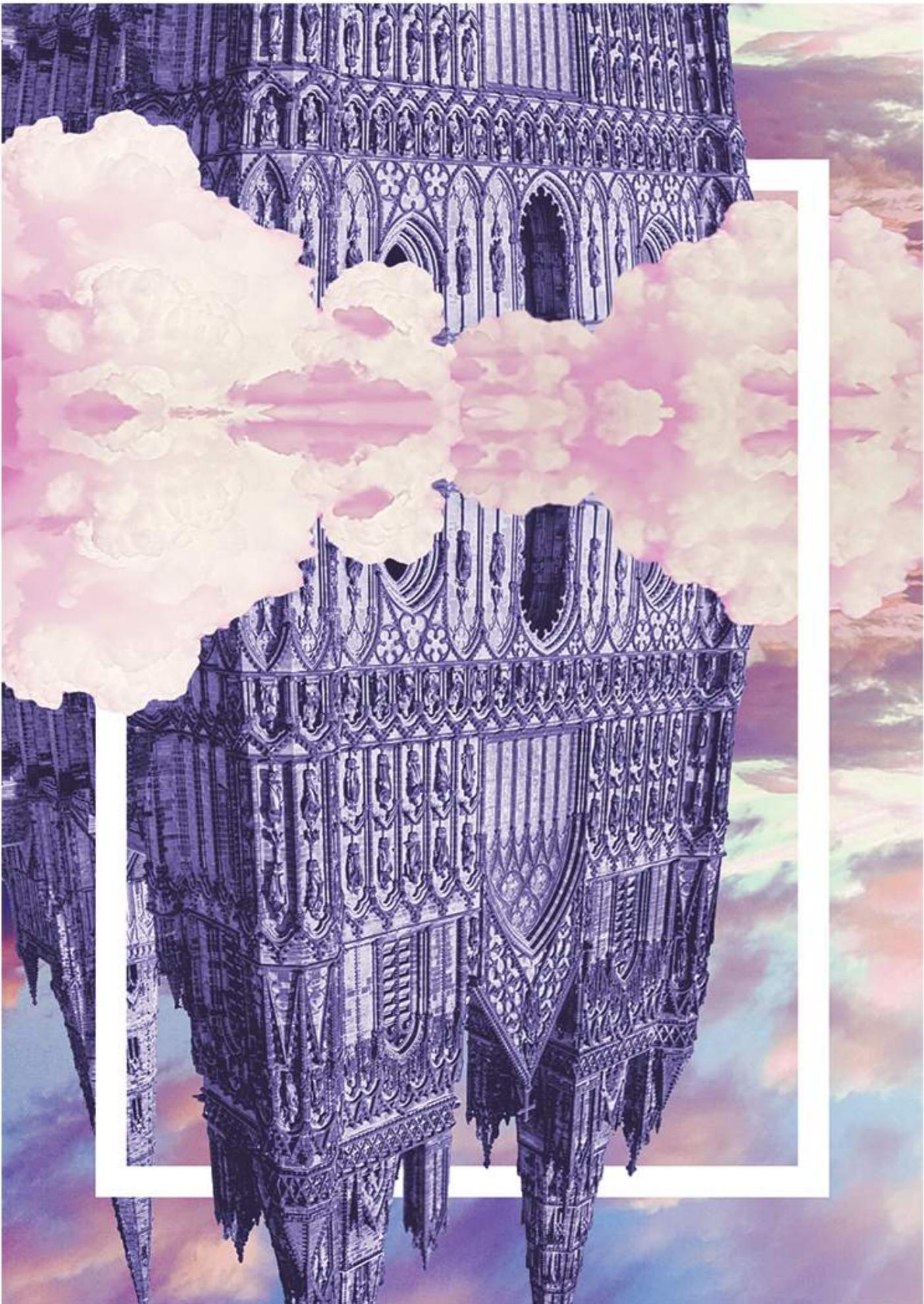
Najraniji tipovi džamija su imale oblik kocke ili pravougaonika sa baštom koja služi za molitvu. Imale su ravne krovove iznad područja za molitvu, npr. Velika džamija. Svaka džamija sadrži lvan (zaobljeni ulaz, potiče iz Persije) i harem džamije u kojem se nalaze so, etični bazeni i fontane sa česmama. Ako je u harem u džamiji, onda služi za uzimanje abdesta.

Ukrašavanje u arhitekturi:

Ukrasi koji se koriste su iz antičke tradicije, tj. lišće i apstraktne linije da bi se stvorile zvezde. Koriste se i zidna opeke, koje se kasnije boji, mozaici, razbarenje drveta i slonovače i kaligrafija.

Gotička arhitektura u Engleskoj

Anja Ivaštanin
Dizajn interaktivnih medija

katedrala u Glosteru

Univerzitet u Oksfordu

katedrala u Eksteru

Krajem 12 veka u Engleskoj je stari romanički stil postepeno zamenjen gotičkim. Gotika je u Engleskoj cvetala od oko 1180 do 1520. godine. Postoje tri glavne podele Engleskog gotičkog stila a to su rani Engleski gotički period (1180-1275), ornamentalni gotički period (1275-1380) i perpendikularni gotički period (1380-1520). Gotička umetnost u Engleskoj je započela 50 godina nakon što je nastala u Francuskoj ali se zadržala duže.

Kao i kod rane gotike u ostalim delovima Europe i u Engleskoj se razvila zbog želje da se poveća visina katedrala bez opasnosti rušenja. Međutim rana Engleska gotička arhitektura se razlikovala od rano Francuske. Katedrale su imale deblje, teže zidove. Ali ipak stil su najviše odlikovali zašiljeni luci. Oni su korišćeni i za vrata i prozore. Ukrasi katedrala su činile i skulpture koje su stavljane u niše, zapadna fasada Velsa ima 300 skulptura koje su sjednjene sa arhitekturom. Vitraž je postao sve važniji i omiljena nijansa za bojenje stakla bila je tamno plava. Jedan od najboljih primerova je katedrala u Solsberiju. U njoj se nalazi jedan od najstarijih satova na svetu i takodje najbolji primerak Velike povelje slobode. Drugi primeri su trem na katedrali u Iliju, transept katedrale u Ročesteru, transept katedrale u Velsu i crkva Bogorodice u Vest Valtonu.

Ornamentalni gotički period je podeljen na geometrijski i krivolinijski. Najviše je prepoznatljiv po urezanim šarama na prozorima, podela ovog perioda je i po tim šarama napravljena. Javljalii su se sve više ukrašeni prozori. Podeljeni su uzanim kamenim stubovima koji su se pri vrhu spajali i pravili komplikovane šare, koje su uglavnom imale trolisne i cetvorolisne ornamente. Osim ukrašenih prozora ovaj period je prepoznatljiv po unutrašnjim stubovima koji su bili uži i elegantniji nego u dotadašnjim periodima. Svodovi su postali složeniji, i imali su veći broj rebra sa ukrasnim lišćem. Takodje lukovi su postali jednakostranični i koristili su ukrase kao sto su loptasti cvet i cvet sa četiri latice. Detaljno rezbarenje je dostiglo vrhunac u

Krilolinijskom periodu. Ulazi su bili veliki i izvajani. Iznad potpora arhitekte su stavljaće ukrase sa grotesknim likom. Primeri su brod i zapadna fasada katedrale u Jorku, pokrivena arkada Vestminsterske opatije, zapadna fasada katedrale u Licfieldu.

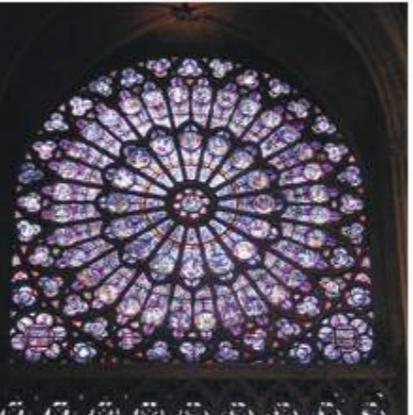
Perpendikularni period je karakterističan po velikom broju vertikalnih linija, pogotovo na kamenim ukrasima prozora. Prozori su bili veći, sa užim kamenim stubovima nego pre tako da je imalo više prostora za vitraže. Kameni stubovi su vertikalno išli do vrha prozora, a gornji deo je bio podeljen u više pravougaonih delova pomoću dodatnih stubova i poprečnih greda. To je bilo pločano ukrašeni prozor. Potpore i zidovi su takodje bili slično podeljeni u vertikalne panele. Strukturni i estetski razvitak svoda dostigao je vrhunac u ovom periodu. Gde su svodovi bili u obliku zvezda, koji su kasnije još više komplikovani bili u vidu lepezastih svodova. Čitavi delovi građevina su često bili ukrašavani sa dekorativnim pločicama. Takodje medju ukrase su ušle i predstave životinja i grotesknim figurama, što je bilo novo u odnosu na predhodne periode gde su se fokusirali više na samo prirodu. U ovom periodu je uvedena upotreba Tudorske ruže kao ornamenta. Jedan od najranijih primerova ovog perioda je katedrala u Glosteru. Ostali primeri su brod, zapadni transept i kula na preseku Kanterberijske katedrale. Zatim deo sa hor katedrale u Jorku, katedrala u Mančesteru, transept i kula Merton koledža, Oksford i kapela koledža Iton.

Veliki broj srednjevekovnih katedrala su bile sagradjene u ovom stilu ali takodje i veliki broj zamkova, palata i fakulteta. Entuzijazam za gotički stil je počeo da se gubi nakon petnaestog veka u nekim delovima Evrope međutim u Engleskoj je opstao i u šesnaestom veku. I pored toga ponovo se pojavio gotički stil tri veka kasnije sa neogotikom. I katedrale i crkve Engleskog gotičkog perioda su jedne od najlepših gradjevina na svetu, i dalje možemo da uživamo u njihovom detaljnijem i veličanstvenom izgledu.

Gotička katedrala

Milica Tovilović
Modni dizajn

Rozeta,
Notr Dame katedrala, Pariz, Francuska

Unutrašnjost katedrale Sen Deni,
Francuska

Fasada katedrale u Remsu,
Francuska

Kao gotičku arhitekturu označavamo evropsku arhitekturu vrhunca pozognog doba umetnosti srednjeg veka koja je izgrađena u gotičkom stilu. Kao arhitektonski samosvojni stil nastaje u 12. veku u srednjoj Francuskoj, tačnije u oblasti Il de Frans u koju spada i grad Pariz, i odatle se raširila u većinu zemalja zapadne i srednje Evrope. Gotička arhitektura je nastala transformacijom, monumentalizacijom i smišljanjem novih arhitektonskih elemenata u poznoromaničkoj arhitekturi u Francuskoj u oblasti Il de Frans i pritom se napaja elementima iz romaničke arhitekture Normandije i Burgundije, kao i daljih oblasti. Najkarakterističniji element – prelomljeni luk, preuzet je sa Sicilije a od Arapa je došao rebrasti svod. Gotika karakteriše sistem arhitektonске izgradnje koji je suprotstavljao antičkoj i klasičnoj arhitekturi. U izgradnji katedrala je upotrebljavala latinski krst i podužnu osnovu. Krstasti rebrasti svodovi prvi put su se primenjivali u gotici. Primjenjuju se dva dijagonalno postavljena luka koji mogu da se postave iznad svake osnove i tako zasvode prostor na nov način. Karakteristični su veliki prozori i visoki zidovi, za razliku od romaničkih nosećih teških zidova. Skeletna konstrukcija i prelomljeni luk omogućili su u gotičkim građevinama velike otvore kroz koje bi dopiralo dosta svjetlosti. Tipičan element je rozeta koja je postavljana iznad portala na reprezentativnoj fasadi objekta. Naglašavanje vertikala tipično je za gotičku arhitekturu. Svodovi su dostizali i visine do 48 metara. Težilo se postavljanju proporcije između visine i širine građevine. Vitki i visoki stubovi na poligonalnim osnovama takođe su karakteristični za gotiku. Ornamenti su bili složeni iz geometrijskih oblika i primenjivani su motivi iz biljnog i životinjskog sveta.

SEN DENI - Smatra se prvom gotičkom katedralom, izgrađena 11144. godine. Novim načinom je spojeno nekoliko elemenata tako da je stvorena celina koja se smatra prauzorom za sve kasnije nastale gotičke katedrale. Što je u prvom redu primena krastastog

rebrastog svoda, pročelje sa monumentalnim portalom i parom tornjeva, veliki prozorski otvor ukraseni vitražima, skeletni sistem gradnje i prenos tereta svoda pomoću kontrafora – masivnih spoljnih podupirača prislonjenih uz zidove.

NOTRE DAME - Izgradnja počinje u drugoj polovini 12. veka u Parizu, za vreme biskupa Mauricija, a dovršena je 1345. godine kao jedno od prvih zvaničnih remek dela gotičke umetnosti.

Istiće se simetričnost i uravnoteženje arhitektonskih elemenata. Prostrana je, savršeno uravnotežena, sa prelepim vitražima i najpopularnijom crkvom u Francuskoj. Katedrala je duga 130 metara, široka 48 metara i visoka 36 metara. Osnova je zbijena. Potporni lukovi raspoređeni su u više redova u vidu kaskada. Fasada se sastoji od tri nivoa, što je bilo karakteristično za stari romanski stil, ali sa istaknutim lukovima u novom gotičkom stilu. To je prednjoj strani fasade

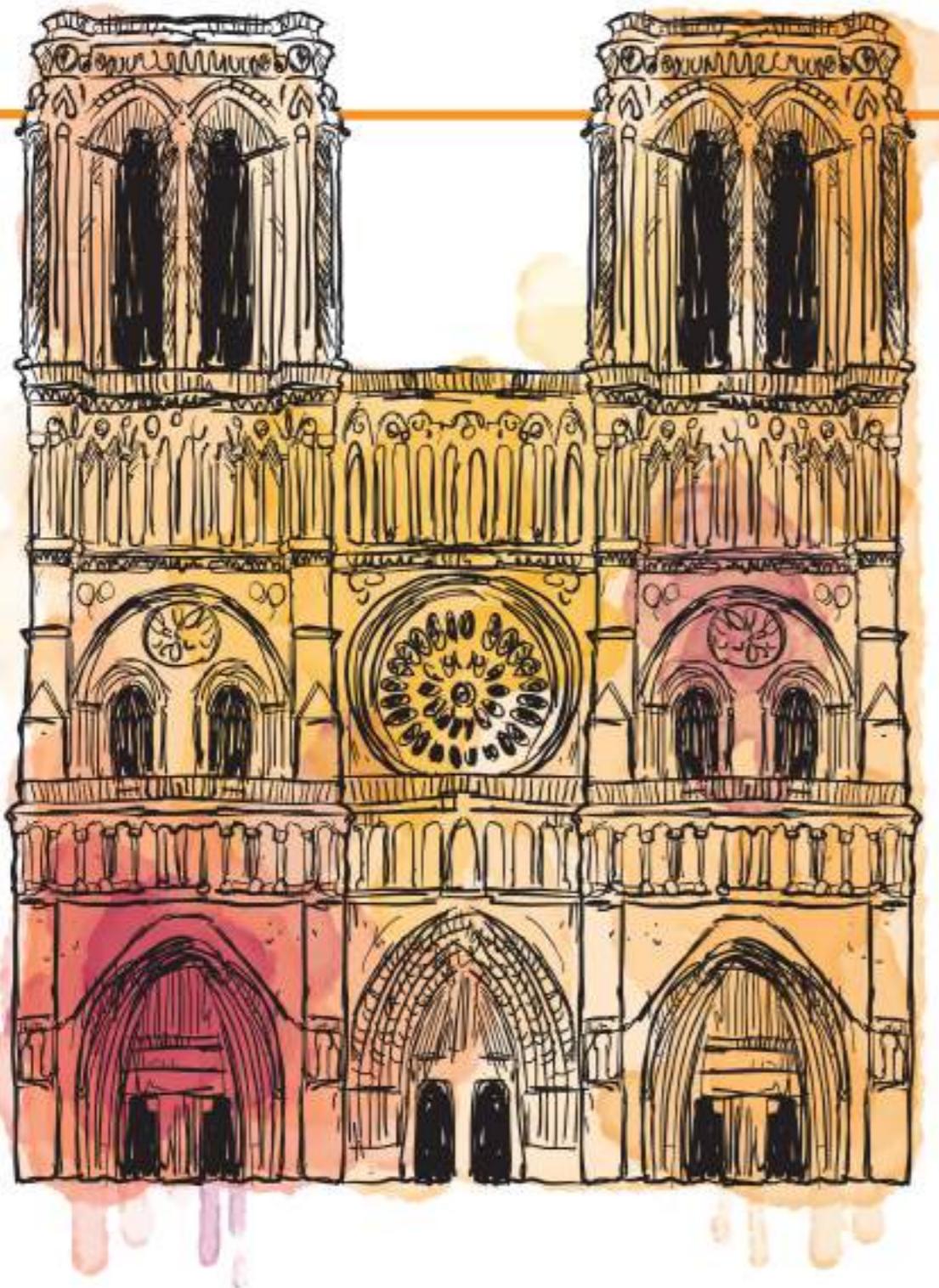
koje su imale više vertikalnih linija na fasadama, a takođe i prefinjeniji i rezbariji. Obnovili su naos u novom gotičkom stilu što je više moguće. Notre Dame je bila prva zgrada u severnoj Evropi čiji je krov bio viši od 30 metara. Kako bi zidovi bili toliko visoki korišćene su kontrafore. Ovi kameni lukovi pomagali su zidove guravši unazad svu težinu šestostepenog svoda krova.

Zidovi imaju špicaste lukove i galeriju gde bi sveštenici mogli da prolaze ili gde bi više ljudi moglo da dođe i vidi misu.

KATEDRALA U REMSU - Fasada je bila poslednji deo koji su gradili kod ove katedrale, tako da nije bio izgrađen sve do 1300. godine. Fasada je potpuno vertikalna, kao da pokazuje gore ka raju. I gotovo da se cela sastoji od prozora i otvora da bi što više svjetlosti ušlo unutra.

Krov je bio najveći u severnoj Evropi, oko 36 metara. Naos je takođe bio veoma visok, kako bi što više ljudi moglo da vidi krunisanje kralja.

NOTRE DAME DE PARIS

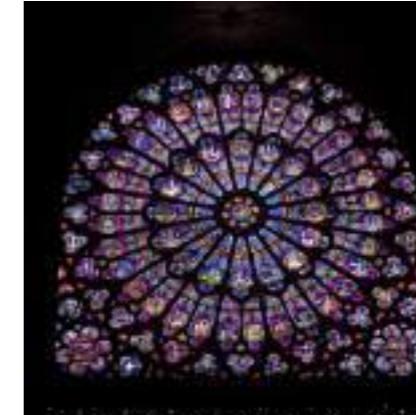

Notre Dame

Milica Rodić 3296
Dizajn Interaktivnih Medija

Notre Dame, 1160. - 1345.

Jedan od vitraja, 1250.

Oltar u naosu katedrale, 1250. - 1345.

Notre Dame de Paris, čiji naziv znači "Naša Dama Pariza", je najpoznatija katedrala u Francuskoj, kao i jedna od najpoznatijih katedrala na svetu. Nalazi se na malom ostrvu na reci Seni koje se zove Île de la Cité, u glavnom gradu Francuske, 1160. godine biskup Mauricije de Suli naredio je da se katedrala izgradi. Sagradnja je trajala skoro 200 godina i konačno je dovršena 1345. godine. Građevina je visoka čak 69 metara i jedan je od najboljih primera francuske gotičke arhitekture. Posvećena je Svetoj Bogorodici Mariji i svake godine privlači oko 13 miliona posetilaca. Gradnja tako velike katedrale je predstavljala opterećenje za građane jer je gradnja finansirana od poreza. Naime, sveštenstvo katedrale je davalo oproštajnice onima koji su pomagali fond za izgradnju, što je bio deo agresivne kampanje za skupljanje novca koju su građani odbacili. Godine 1223. došlo je do zastoja u gradnji kad su građani napali nadbiskupovu palatu i naterali nadbiskupa i sveštenstvo da beže. Ovaj slučaj je razrešen intervencijom pape i kralja koji je teško kaznio pobunjenike. U nasou, tj. glavnoj prostoriji i centralnom delu katedrale, može da stane oko 6500 ljudi. Naos je visok 35 metara i ima oltar sa pijetom koja se zove "Descent from the Cross", tj. "Silazak sa Krsta" koju je napravio Nikolas Kust, 1723. godine. Pijeta je kompozicija sa Bogorodicom koja drži svog mrtvog sina, Isusa Hrista, u rukama nakon što je skinut sa krsta. U traveju crkve nalazi se nekoliko vitraja, od kojih su najpoznatiji severni i južni. Skoro svi delovi severnog vitraja su zapravo originalni još iz 13. veka i na njemu je prikazana Bogorodica, a oko nje mnogi likovi iz Starog Zavjeta. Od južnog vitraja su zamjenjeni delovi 1845. godine i oslikan je Isus i oko njega anđeli, sveci i apostoli. U ostatku katedrale može se naći prostorija za hor, iza traveja crkve, i vitražni prozori, na kojima su oslikane razne priče iz religije. Većina tih vitražnih prozora su originali iz srednjeg veka koji nisu uništeni. Takođe vredi spominjati i takozvano Emanuel zvono, glavno i najveće zvono katedrale, od kojih je ukupno 10. Teško je 13 tona i napravljeno 1631. godine. Nalazi se u južnom tornju i uvek prvo zvoni, barem 5 sekundi pre ostalih. Kao gotičku arhitekturu, u čijem stilu je izgrađena Notre Dame, označavamo evropsku arhitekturu vrhunca i pozognog doba umetnosti srednjeg veka koja je izgrađena u gotičkom stilu. Kao arhitektonski samosvojni stil nastaje u 12. veku u srednjoj Francuskoj, tačnije u oblasti Île de France u koju spada i grad Pariz i odatle se kao „francuski izvozni proizvod“ raširila u većinu zemalja zapadne i srednje Evrope i vrlo brzo se proširila u Englesku, kasnije na Iberijsko poluostrvo, u Nemačku i druge zemlje zapadne Evrope. U Italiji je gotika stvorila posebnu mešavinu sa romanikom, antikom i vizantijskim stilom, došla je tu malo kasnije i zamenjuje se renesansom arhitekturom. Još na početku 16. veka prvenstveno u srednjoj Evropi nastajala su u osnovi gotička dela.

Naziv „gotika“ uveli su italijanski humanisti koji su je pogrešno povezali s „Gotima“ čije se umetnost smatrala varvarском i ovo doba su označavali kao „mračno doba“ srednjeg veka, a samu gotiku su smatrali umetnošću „bez imalo dobrog ukusa“. Neki arhitekti su imali veliko uvažavanje za značaj gotičke arhitekture (kao Frančesko Boromini) i njihova dela, u kojima su upotrebljavali gotičke elemente ponekad su pogrešno svrstavana u tzv. baroknu gotiku. Gotika je šire opet bila primana u 19. veku kada su rekonstruisana gotička dela i u to je doba gotika bila proglašena u Nemačkoj za „nemački narodni stil“. U 19. i 20. veku pojavio se i umetnički pravac pod imenom neogotika koji se razvijao u Engleskoj i SAD i inspirisao se delima gotike.

Gotička arhitektura je nastala transformacijom, monumentalizacijom i smišljanjem novih arhitektonskih elemenata u poznoromaničkoj arhitekturi u Francuskoj u oblasti Île de France i pritom se napaja elementima iz romaničke arhitekture Normandije i Burgundije, kao i daljih oblasti. Najkarakterističniji element prelomljeni luk preuzet je sa Sicilije a od Arapa je došao rebrasti svod.

Notre Dame, kao jedan od glavnih primera gotike, je krstasto-rebrasta

konstrukcija sastavljena od šest elemenata kojima je pokriven glavni brod i transept (poprečni brod), kao i zapadno pročelje sa skulpturama francuskih kraljeva. Katedrala je takođe izuzetno simetrična i ima uravnotežene arhitektonske elemente.

Za gotičku arhitekturu karakteristični su bili veliki prozori i visoki zidovi, za razliku od dodatašnjih u romanici, nosećih teških zidova sa malim prozorskim otvorima. Krstasti rebrasti svodovi, skeletna konstrukcija i prelomljeni luk omogućili su u gotičkim građevinama velike otvore koji su doneli svetlost i prozračnost u unutrašnji prostor katedrala. Tipičan element je bila rozeta koja je postavljana iznad portala na reprezentativnoj fasadi objekta. Praktično svaki element u gotičkoj arhitekturi je noseći. Arhitekti gotike nisu upotrebljavali precizne proračune, eksperimentisali su i učili na greškama i tako postizali zadržavajuće građevinske rezultate. Naglašavanje vertikala takođe je bilo tipično za gotičku arhitekturu. Svodovi u katedralama dostizali su visinu do 48 metara. Pojedini gradovi su se utrivali u težnji za što višim i velelepnejšim katedralama, jedan od kojih je bio Pariz. Težilo se postavljanju proporcije između visine i širine gradevine.

Internacionalna Gotika

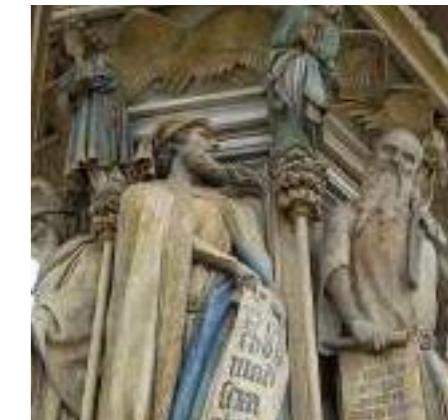
Polina Dabiža
Grafički dizajn

Kapela Henrika VII,
Vestminsterska opatija u Londonu

Adoration of the Magi
Lorenzo Monaco, 1420-1422

Moisejev Bunar
Klaus Slater, 1395-1403

Međunarodni stil gotike jestе umetnički pravac koji se prвobitno razvijao u Burgundiji, Francuskoj i severnoj Italiji krajem 14. veka i početkom 15. Veoma brzo se proširio u zapadnoj Evropi, a naziv je dobio po Francuskom istoričaru Luisu Kurajodu krajem 19. veka.

Umetnici i prenosivi radovi, kao sto su iluminirani rukopisi, putovali su širom kontinenta što je dovelo do zajedničkog estetskog stila između kraljevstva i plemstva. Glavni centri koji su uticali na razvijanje stila su bili Severna Francuska, Holandija, Burgundija, imeprijski sud u Pragu i Italija. Kraljevski brakovi, poput Ričarda II od Engleske i Ane od Bohemije su pomogli širenju stila.

Razvijanje

Vazne Bohemske verzije stila otkrivene su u sudu Čarlsa IV. Vladar svestrene rimske imperije u Pragu koji je za kratak period postao vodeća sila u razvijanju Evropske umetnosti. Čarls je dosao iz Habsburške dinastije, podučavan od strane Pape Klementa VI i u mладosti je proveo 7 godina u Francuskom sudi, takođe dvaput je posećivao Italiju. Ova putovanja kao i porodične veze pomogle su mu da se poveže sa ostalim sudovima uključujući i Avinjonsko papstvo i od 1363. godine odvojeno vojvodstvo Burgundije pod vodstvom Filipa Sirokog.

Bohemski stil je prvo koristio izdužene figure drugih centara, ali je imao bogatstvo i slatkoču u zenskim figurama koje su bile veoma uticajne. Čarls je imao najmanje jedan oltar, prвobitno napravljen u Italiji i poslat u Prag, blizu mesta gde počiva danas u njegovom ekskluzivnom zamku u Karleštanju. Za katedralu Svetog Vítusa u Pragu, prvo je zapitao Francuske arhitekte, a potom Nemca Parlera Petra.

Veliko razvijanje stila se odvilo u Italiji i prosirilo se na deo Alpa, imalo je uticaj na deo Francuske i kroz kolonije italijanskih umetnosti do Papskog

suda u Avinjonu, a radovi su prikazani od rezidencije 1330. i 1340. godine od strane Simona Martina, sijenskog prethodnika Internacionalne Gotike. Siena je imala snažan uticaj na razvoj stila, ali je zadržala prethodnu etapu gotičkog stila. Vrhunac pokreta

Zavrsetak

Proglasenje Fabrianovog „Obozavanja Magi“ u Firenci 1423. godine koja je bila kulminirajući rad Internacionalnog gotickog stila. Ovaj događaj odmah je usledila slika „Kapela Branaca“ Musolinija i Masakia koja je prepoznata kao prodor u novi stil. Na slican način, remek-delu braće Limburga „Tres Riches Heures du Duc de Berry“ je za nekoliko godina praćena Turinom-Milanovom „Hours“. Nastavak stila iluminiran rukopisa poceo je deceniju ranije Parment Masterom, koji je uprkos gotičkom umetničku pionir u drugacijem stilu slikanja.

Međutim, izvan Firence i vodećih sudova, međunarodna gotika se i dalje se držala i postepeno razvijala u pravcima Italije, Europe i severno od Alpa. Kad u isto vreme, na starim centrima gotike umetnost i arhitektura je prešla u ranu renesansu.

U skulpturi glavni italijski umetnici ostali su blizi klasicizmu i manje su bili pogodeni pokretom. Lorenzo Ghiberti je u mnogim aspektima bio blizu gotičkog stila, ali i pod uticajem rane renesanse. Klaus Slater bio je glavni vajar u Burgundi i jedini koji je primenjivao stil sa snažnim monumentalnim efektima. Većina skulptura ovog perioda je nepoznata, a stil je pretio da duže ostane u severnoj skulpturi nego sto u slikarstvu. Manje drvene skulpture poput Madone bile su prenosive i verovatno pomogle širenju stila širom Europe. Bitni skupljadi umetničkih delova su bili: sin Čarlza IV, Džon Lancaster, prvi vojvoda Bedforda, sin Henrika IV. U 15. veku gradovi Flaundera, posebno Burgas, pretili su da prevaziđu Pariz kao centar svetovnog rukopisa i slikarstva.

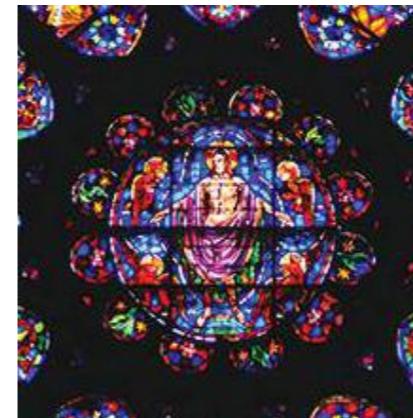
Gotika vitraži

Kristina Nikolić
DIM

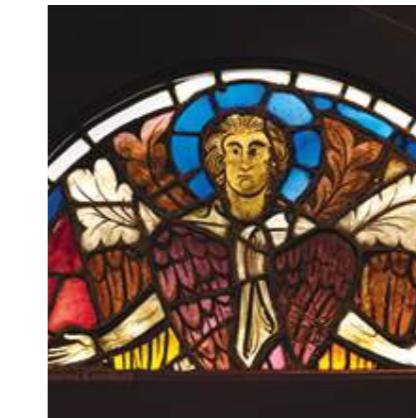
U 13. veku u Evropi kreću da se grade masovne katedrale. Pošto su one bile od velikog značaja umetnik nailazi na izazov kako da ih ukrasi. Kako je broj crkvi rastao, u devetom i desetom veku dolazi do znatnog povećanja broja vitraža. Spolja gotičke katedrale bile su ukrašene veoma velikim i raznolikim dekorativnim skulpturama, ali unutra katedrale su bile ukrašene sa velikim vitražima, prozorima obojenog stakla, koji su obasjavali velike prostorije svetloscu.

Dosta inovacija u gotičkoj arhitekturi i umetnosti su bili razvijeni radi dodavanja što više vitraža gradjevinu, jer je bilo ne praktično stavljar ogromne prozore koji nisu imali mogućnost da podrže gradjevinu.

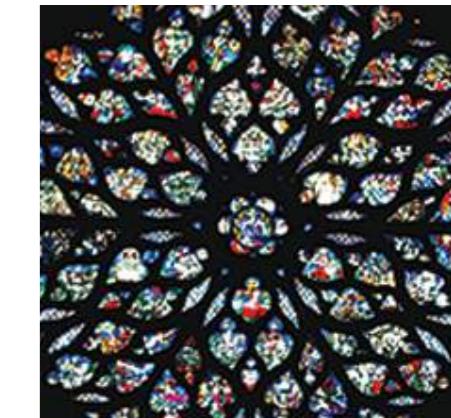
Prve preteće vitraža potiču iz prvog veka pre Hrista. Pronadjeni su arheološkim iskapanjem starih rimskih gradova Pompeja i Herkulaneuma, kao ukras u palačama i vilama bogatih rimljana. 313. Godine.

Rozeta vtraž, Reims katedrala

Serafim andeo, Reims katedrala

Rozeta u Sv. Kapeli u Parizu

Vitraj ili vitraž (franc. vitrail) je posebnim načinom oslikano staklo, najčešće na crkvenim prozorima, povezano olovnim okviricima.

S dolaskom gotike u trinaestom i četrnaestom veku, umetnost izrade vitraža dostiže nove vrhunce i prilagodava se velikim prozorskim površinama tog doba. Kao i u romanskom periodu koji je prethodio, predominantne boje ostaju crvena i plava, kao i tendencija mešanja belog stakla u kompoziciju kako bi se postigao raskošan dekorativni efekat.

Pojavom novih tehnika obrade stakla i povećanjem tehničkih mogućnosti izrade vitraža povećava se i kompleksnost biblijskih prizora koje su prikazivali. Pred kraj trinaestog veka javlja se želja za više svetla u crkvenim dvoranama i promenom stila izrade vitraža, pojavljuju se vitraži veće svetlosne propusnosti, bogatog gotičkog stila.

O tome kako su srednjovjekovni staklari dobivali staklenu masu, kako su je bojali i kako su sastavljali likove govori njihov savremenik Teofil (XII vek) u knjizi O raznim umetnostima. Vitraži su počeli da se pojavljuju u gradnji srednjoevropskih gotskih katedrala koje su imale otvore suviše velike da bi se zastaklike jednim stakлом i moralo se spajati više stakala u jednu celinu. Edna od najvažnijih arhitektonskih dostignuća gotike predstavljaju vitraži koji su usko povezani sa gradnjem gotičkih katedrali.

U renesansnom razdoblju umetnost izrade vitraža postaje sve važnija. Majstori za izradu vitraža putuju preko državnih regija kako bi naučili nove, specifične tehnike. Status staklara i umetnika koji rade u staklu se uzdigao na nov, vrlo visok nivo. U tom periodu rađeni vitraži su mekši, toplijih boja i fino izrađenih tekstura.

Početkom šesnaestog veka, za vitraže i majstore za izradu vitraža dolazi crno doba. Politička i verska previranja su dovela do uništenja velike većine vitraža, posebno u Engleskoj. Sledеćih dvesto godina, paralelno s uništavanjem vitraža po crkvama Europskih država, veštine izrade vitraža gotovo se potpuno gube sve do devetnaestog veka kada ponovno bivaju otkrivene.

Vitraži su bile multimedijalne priče tog vremena. Pošto tada veliki broj ljudi nije znao da čita, vitraži su nepismenim hrišćanima davali šansu da vide priče iz biblije.

Oni se gledaju tj. čitaju odozdo na gore. Većina njih je izradjena od strane putujućih umetnika.

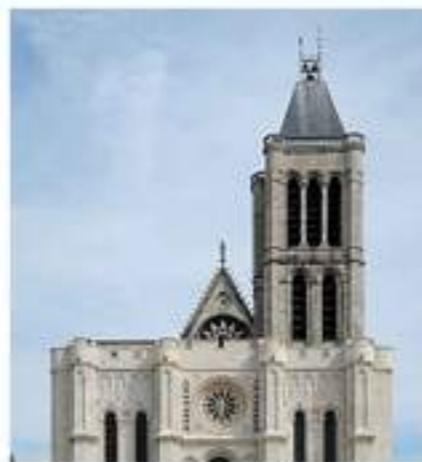
Najstariji sačuvani vitraž pronađen je arheološkim iskapanjem oko redovničkog samostana u nemačkom gradu Lorsch Abbey-u i potiče iz desetog veka.

FRANCUSKA GOTIKA

Elena Medić
DIM

Gotika u arhitekturi podrazumeva pokušaj da se (naročito u katedralama) dobije što veći i otvoreniji unutrašnji prostor oslobođen teških zidova koji bi ga „gušili“. Za dobijanje takvog prostora korištene su odgovarajuće gradjevinske strukture poput rebrastog svoda, koji je bio prisutan u arhitekturi i pre gotike, ali je u srednjem veku ta tehnika bila usavršena omogućivši lakšu izgradnju.

Francuska, smatrana kolevkom ovog umetničkog pokreta, u periodu od 12. do sredine 15. veka pretrpela je razne probleme, što nije omemovalo nastanak nekih od najlepših primera gotičke umetnosti. Prva gotička crkva podignuta je u San Deniu i imala je funkciju grobnice francuskih kraljeva. Ubrzo je započeta gradnja i u drugim mestima kao što su katedrale u Laonu, Soasanu i Notre Dame u Parizu

GOTIKA
U
Francuskoj

Što se tiče visoke gotike najbolji primeri ovog perioda su katedrale u Remsu, Šartru i Amijenu. Gradjene u 13. veku, svedoče o znatnim promenama kao što su viši svodovi, veći prozori i sve istaknutiji potporni sistemi.

Katedrala u Šatru je zapravo započeta u ranoj gotici, ali je požar iz 1194. godine odložio njenu izgradnju tako da je sada jedan od tornjeva sa jednostavnijim šiljatim krovom ostao iz ovog perioda, dok je drugi dodat kasnije i ugrađen znatno raskošnije. Trostruki portal je, za razliku od Notre Dame i ostalih crkava rane gotike, postavljen samo u odnosu na glavni brod, ne i na bočno pozicionirane zvonike. Unutrašnjost, pogotovo apside, je obasjana zahvaljujući čuvenim gotičkim vitražima koji su u ovom periodu srednjeg veka zamenili zidno slikarstvo. Vitraži su pravljeni od manjih komada obojenog stakla povezivanim olovnim trakama kako bi se od njih sklopila jedna celina jer je u to vreme bilo nemoguće zastakliti sve veće crkvene prozore jednim komadom stakla. Boje koje dominiraju su crvena i plava, ali nisu izostavljene ni ostale poput zelene, žute, ljubičaste... Vitraži su činili većinu slikarske umetnosti u doba gotike pogotovo u Francuskoj (u nekim zemljama poput Italije i Danske je ipak zastupljeno zidno slikarstvo). Kao lepe primere ove tehnike imamo u katedrali San Denija vitraže na severnoj i južnoj rožeti sa prikazama Isusovog porodičnog stabla i stvaranja sveta koji su bili česti motivi, kao i zastakljeni triforij iz takozvanog

„sjajnog perioda“, francuske gotičke arhitekture koji je trajao između 1240. i 1350. godine. Crkvena umetnost gotike uglavnom je podrazumevala monumentalnu skulpturu koja je ukrašavala katedrale. Na zapadnoj fasadi katedrale u Šatru nalaze se jedni od prvih primerova ovakvih skulptura. Ljudske figure su izdužene i uredno poređane po stubovima. Osim vitraža, značajan oblik slikarske tehnike ispoljila se u vidu iluminacija i ilustracija koje su krasile knjige i rukopise. Pariz je u drugoj polovini 13. veka postao središte ovakve umetnosti. Razvio se „elegantni stil“ koji u minijaturama prikazuje ljudsku figuru sa sve više pažnje i detalja. Značajno delo braće iz Limurga, je molitvenik vojvode Berija nazvan Tres Riches Heures. On prikazuje svakodnevne poslove vojvodinskih seljaka i dvorana u vezi sa mesecima u godini i uvođi prirodu i prostor u kompoziciju slike. Imena poznatih francuskih gotičkih autora je malo, a njihova dela su uglavnom retko sačuvana. Jedan od poznatih umetnika je Engerand Kvatorn iz Liona kome se pripisuje autorstvo „Device milosti“ iz 1452. „Krunisanje Device“ iz 1452/3 i „Hristove smrti“ Avinjona iz 1455. Posvećeno je dosta paznje kompoziciji ali i ekspresivnosti portreta pogotovo uočljivo u licu Hrista na samrti.

Manastir Žiča

Iva Djedović
Grafički dizajn

Istorijski manastir Žiča se danas može smatrati istorijom samostalne srpske pravoslavne crkve. Tačan datum njegove gradnje nije tačno poznat, pretpostavlja se da je to bilo u periodu od 1206. godine do 1221. godine, ali se sasvim sigurno zna da je ovo sveta građevina koja je najreprezentativniji primer ujedno pravoslavlja, umetnosti i arhitekture srednjeg veka u Srbiji. Ktitor ovog manastira je Stefan Nemanjić, brat Svetog Save, u istoriji upamćen kao Stefan Prvovenčani koji je bio prvi krunisani kralj baš u Žiči. Iako je Stefan formalno ktitor, bitno je naglasiti da je ovaj manastir nastao iz bratske ljubavi, jer je Sveti Sava po povratku sa Svetog Gore uspeo da pomiri zavadijenu braću, Vukana i Stefana i sa njima podigne svetu građevinu.

Nakon Stefana, ovde je krunisano još 6 kraljeva, te su tako prema verovanju za svakog kralja zidana po jedna vrata, zato se manastir Žiča još naziva i "Sedmovrata Žiča". Kako je Srpska pravoslavna crkva postala samostalna 1219. godine, tada je Žiča postala sedište Srpske autokefane arhiepiskopije, na čelu sa Svetim Savom. Ubrzo je centar arhiepiskopije premešten u Peć, ali Žiča kod Kraljeva ostaje centar duhovnog života tadašnje Srbije. U manastiru su održavanici sabori, a u samom manastiru su čuvane svieti moći, pored mnogih drugih relikvija. Jedno od najznačajnijih relikvija su moći Stefana Prvovenčanog, baš zbog priče koja stoji iza ove tvrdnje. Naime, on nije sahranjen u manastiru, već je njegov brat Sveti Sava preneo njegove moći u crkvu Spasa Hristovog (koja se nalazi u sklopu Žiče) kada je on zvanično proglašen za svetitelja.

Ajiazma

Detali na zidinama manastira

Arhitektura Tulliusa, Novi, 1889 (Fotograf: Klement Černy, Novi Sad)

"Пошто је српска земља тада била веома пространа, благочашће вере ширило се свуда по њој молитвама светих отаца наших Симеона и Саве.

Тада и велику цркву Господњег Вазнесења у Жичи, која се зове Архиепископија, почеше изидти, и док многе друге цркве, мале и велике, свети сазида док останде као архимандрит у Студеници, не само камене и дрвене, да се на сваком месту своје владавине Бог слави.

После свога подиже се свети и оде на од Бога му наречени престо прво светитељства, ка цркви Христа Спаса и Бога нашега у Жичи. Али црква беше велика, а још неосликана, и ову освети и светом трапезом и светим моштима светих украси и утврди, и у њој свеноћне молбе чинећи и свету службу сршавајући, од својих ученика за које је знао да су достојни и подобни за епископе освећиваши, и свакога постављаше на његово место, називајући их апостолски учитељима...."

- Teodosije: Hilandarac-Žitije svetog Save -

Најчешће, Žiča je vrlo често била на мети mnogih okupatora, те је тако више puta рушен и обнављан. Прво забележено већ крајем 13. века, када га је спалио bugarski kralj Šišman. Nakon ovog nemilog dogadjaja, obnovio га је srpski kralj Milutin u 14. veku, тако да је manastir potpuno обновљен 1316. godine. Nakon тога он је постојао неко време све до турске узурпације када је потпуно срушен са земљом. Тек у 19. веку је обновљен, а 1882. године је у њему кrunisan kralj Milan Obrenović. Tom обновом се не завршава уништавање manastira Žiča, она се доživljавати поразе све до 1987. године.

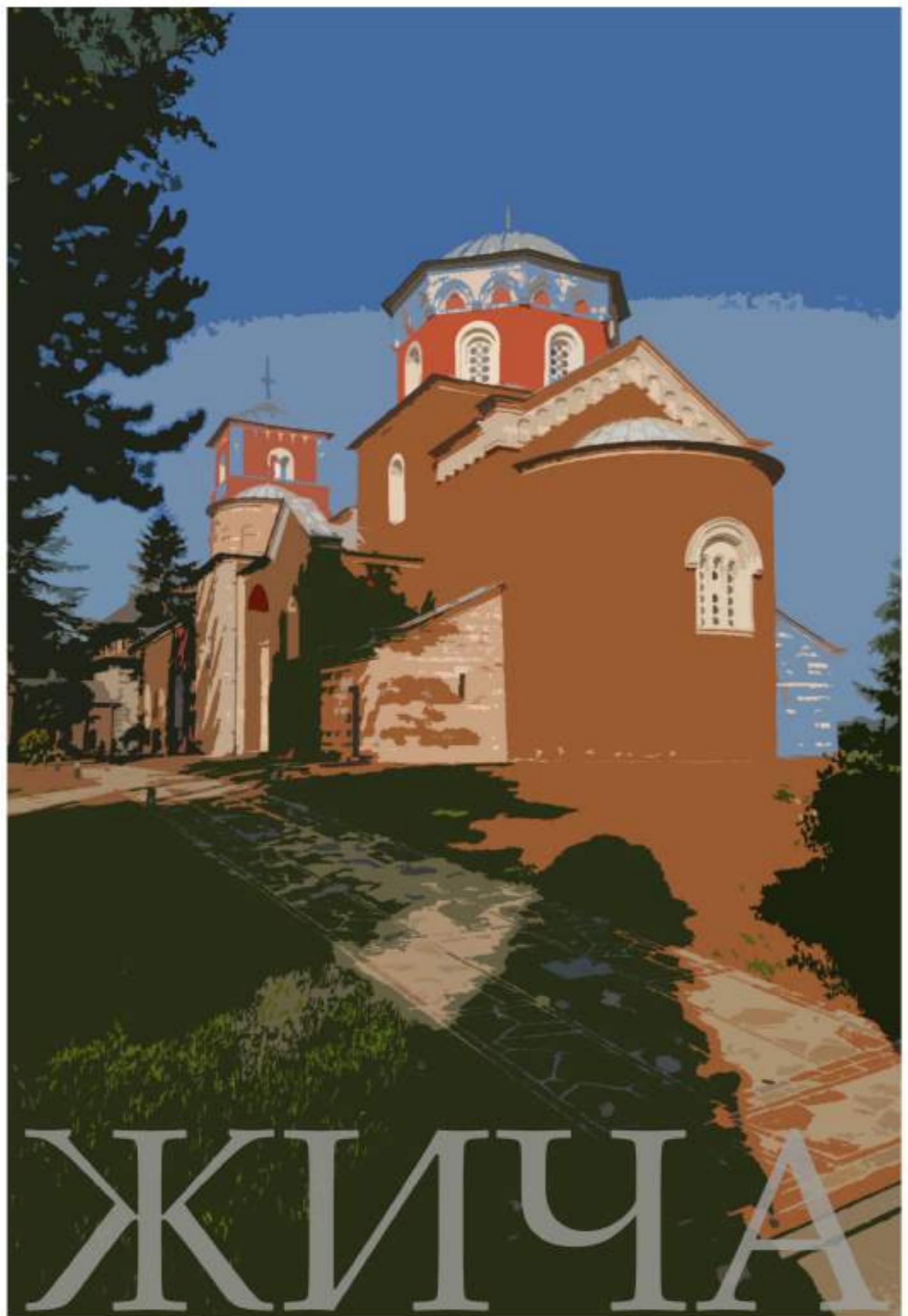
Danas je ово женски manastir, а од 1979. године, налази се под заштитом Republike Srbije, као споменик културе од изузетног значаја.

Neizostavno je поменути уметност какву овај градежин је представља. Arhitektura ovog manastira припада takozvanoj Raškoj školi. Manastir је градjen од камена и опеке, карактеристична crvena боја симболизује то да crkva почиња на крви mučenika. Slikarski stil u korme је oslikan manastir je Vizantijski, a freske se radjene u dva karakteristična стila:

1. Stariji, nastao oko 1220. године и припада takozvanom Zlatnom добу srpskog slikarstva

2. Mlađi, nastao почетком 14. века и припада slikarstvu iz doba kralja Milutina.

Manastir Žiča je pravo blago Srpske pravoslavne vere i нешто вредно сваког помена, а naravno i posete. Svedoči о veoma važnim istorijskim dogadjajima našeg naroda и има моћ да нам пробуди осећај као да се налазимо у srednjem veku и imamo priliku да preživimo sve ono što је naša istorija.

Manastir MILEŠEVA

MILEŠEVA

Nadežda Erski
Grafički dizajn

Freska Beli anđeo

3D Freska Beli anđeo

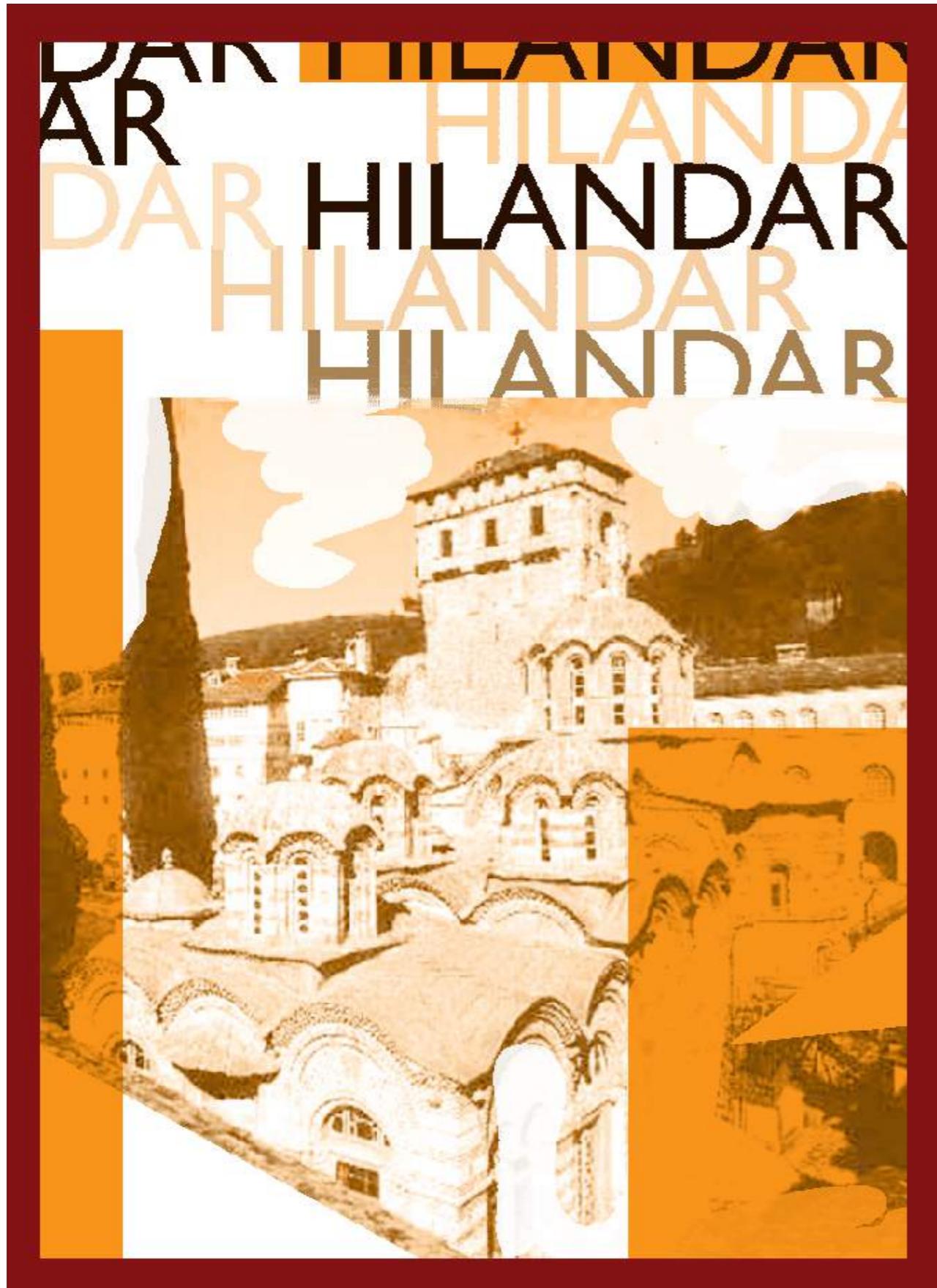
Freska Presvete Bogorodice

Manastir se nalazi u dolini reke Mileševke. Manastir Mileševa je drugi po redu najznačajniji manastir, posle manastira Studenice. Manastir Mileševu je podigao kralj Vladislav (koji je vladao 1234 – 1243 godine), sin Stefana Prvovenčanog i unuk Stefana Nemanje. Kralj Vladislav je manastir podizao od 1218 – 1219 godine, kao svoju grobnicu. Oko 1990 godine izvršena su arheološka iskopavanja i popravka manastira, i tom prilikom izvršeno je iskopavanje manastirskog groblja, gde je otkriven grob Svetog kralja Vladislava. Veliku popularnost manastir je stekao posle prenošenja moštiju Svetitelja Save iz Bugarske, iz mesta Trnova. Nakon godinu dana, Vladislav je uspeo da prenese mošti svog strica Save iz Bugarske u Mileševu. Pošto su želeli neprijatelji da unište kult Svetog Save, koga je narod vekovima poštovao, Turci su 1594 godine spalili mošti svetitelja, u Beogradu na Vračaru. Tokom srednjeg veka, manastir je imao značajnu istorijsku ulogu. 1377 godine, u manastiru, nad grobom Svetog Save, krunisan je Tvrtko koji je bio bosanski kralj. 1466 godine je Stjepan Vukčić Kosač preuzeo titulu Tvrtku Hercegoga S.S. tako da je zbog toga ovo područje proglašeno Hercegovinom. U XVI veku, u manastiru Mileševa radila je prva štamparija u kojoj je izdat veliki broj bogoslužbenih i drugih knjiga crkvenih. Postojala je i škola u kojoj su se obrazovale mnoge istorijske ličnosti, među kojima su Mehmed Paša Sokolović (koji je odveden u tursku službu, gde je postao Veliki Vezir), Makarije Sokolović (1577 godine je postao srpski patrijarh). Tokom XVI i XVII manastir je više puta napadnut, ali naravno i obnavljan. U XIX veku manastir Mileševu su obnovili stanovnici Prijepolja. Crkva manastira Mileševa posvećena je Vaznesenju Gospodnjem. Zidana je u raškom stilu, po ugledu na Studenicu i Žiču. Jednotavne građe, zidana sigom, a zatim omalterisana. Crkva predstavlja jednobrodnu gradevinu, sa dve niske pevnice, širokom centralnom i dve bočne apside. Crkva je dosta visoka u odnosu na druge gradevine raškog stila, a tek u XIX veku su joj dograđene zapadna

Freske odaju izuzetno visok umetnički kvalitet i predstavljaju najviši domet evropskog slikarstva u XIII veku. Slikali su ih najveći majstori iz Grčke, školovani u Carigradu, Nikeji ili Solunu, gde je negovan rad u tehniци mozaika. Živopis u naosu i oltaru nastavlja studeničku praksu imitacije mozaika-freske na zlatnoj pozadini sa iscrtanim kvadratićima ili na plavoj pozadini bez kvadratića. Živopis je rađen u dva navrata. Prvi u naosu i unutrašnjosti priprate koji je rađen za vreme kralja Vladislava, a drugi u spoljnoj priprati, koji datira iz turskog perioda. Freske nisu sačuvale svoj prvobitni oblik, neke su i uništene, ali svoje značenje nisu izgubile. Specifično za životopis manastira Mileševa je neobičan raspored fresaka. Npr. Scena Pričeće apostola prikazana je na zapadnom zidu ispod oltara, umesto da je prikazana na glavnom oltarskoj apsidi. Na severnoj strani prikazani su predstavnici dinastije Nemanjića. Svi likovi su prikazani potpuno realistički, sa precizno iscrtanim očima i ostalim crtama lica. Na južnom zidu zapadnog broda crkve je čuvena kompozicija „Sveti svedoci na Hristovom grobu“ sa freskom Belog anđela, koji je kasnije postao jedno od najvažnijih obeležja Srbije i Srba. Na slici je prikazan Arhandjel Gavrilo koji sedi na kamenu i rukom prikazuje Hristov prazan grob. Zanimljivo je to da je preko ove freske u XVI veku bila naslikana druga, a ona sama je bila sakrivena sve do XX veka kada je rađena restauracija crkve i gornja sika je uklonjena.

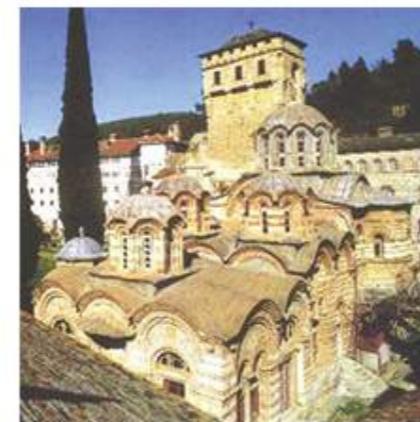
Hilandar

Andjela Rosic
Graficki Dizajn

Hilandar je srpski manastir koji se nalazi u severnom delu Svetе gore – atoske države pravoslavnih monaha, koja više od hiljadu godina opstaje na trećem kraku poluostrva Halkidiki u severnoj Grčkoj. Manastir se nalazi na 2,5 kilometra od mora, ima izgled srednjovekovnog utvrđenja. Utvrđen je zidinama visokim 30 m, dugačkim 140, jer je u prošlosti, kao i ostala utvrđena monaška naselja na Svetoj gori, morao da se brani od gusara.

Manastir Hilandar su podigli veliki župan Stefan Nemanja – monah i njegov sin Sava 1198. g. U vekovima turske vladavine, Hilandar su pomagali ruski carevi, moldavski kneževi i srpski patrijarsi iz Peći. U novoj istoriji, manastir je značajno stradao 2004. godine u katastrofalnom požaru. U toku je obnova oštećenih građevina. Hilandar je vekovima predstavljao najznačajnije središte srpske kulture i duhovnosti. Kroz vekove, zaštićen od napada i pljačkanja, u sigurnosti Svetе gore atoske i njene autonomije, manastir je bio pošteđen sudbine koja je zadesila skoro sve druge srpske manastire.

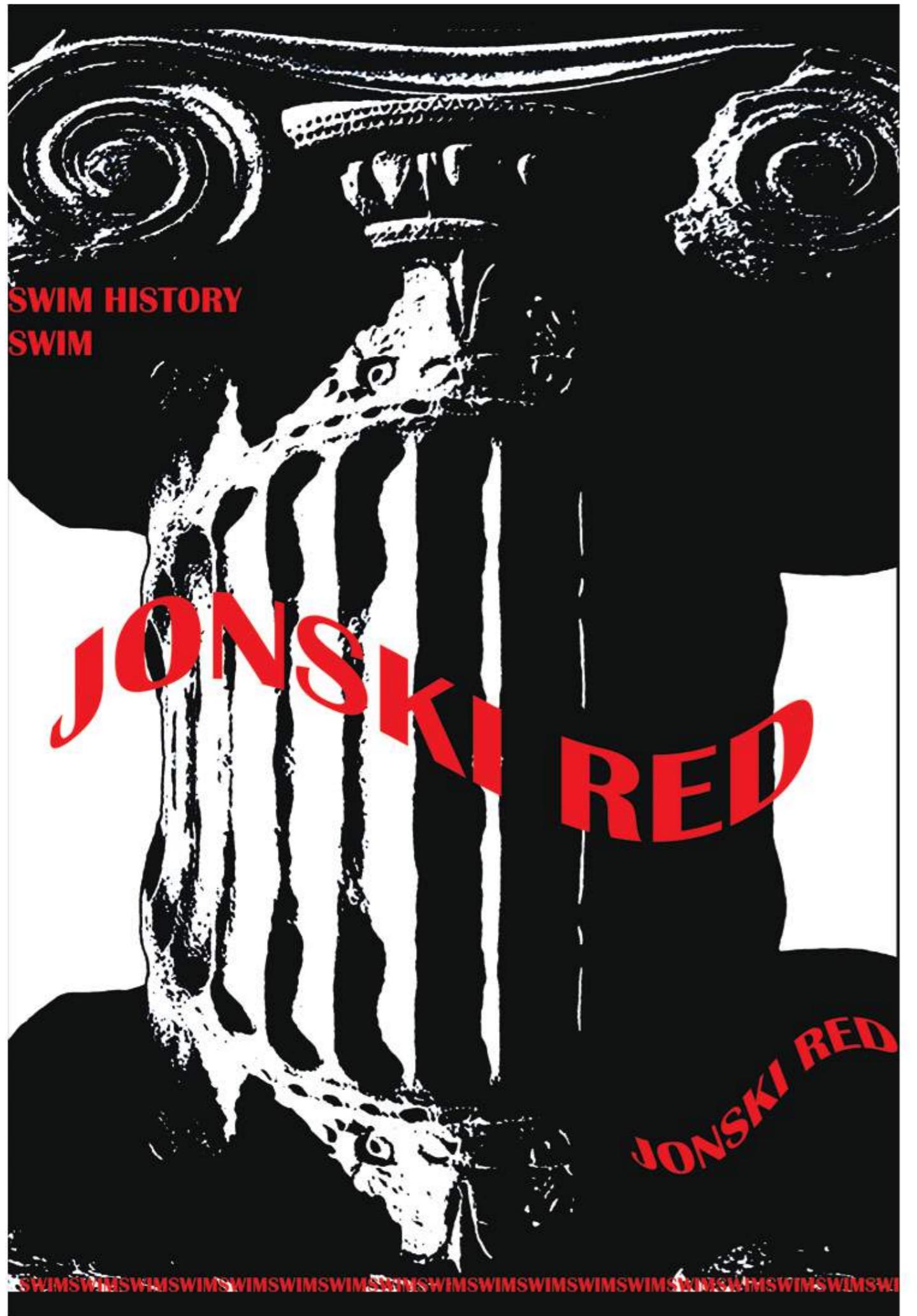

U Hilandaru je očuvana najbogatija kolekcija originalnih starih rukopisa, ikona, fresaka, tako da on u današnje vreme predstavlja najznačajniju riznicu srpske srednjovekovne kulture, uopšte. Manastir se od 1988. godine, zajedno sa ostalih devetnaest svetogorskih manastira, nalazi na UNESCO listi svetske baštine. Manastirski kompleks je ograđen odbrambenim zidovima koji su pojačani pirogovima – kulama svetog Save i svetog Georgija, uz koje su podignuti višespratni konaci, kapele, paraklisi, bolnica i drugi objekti. Bedemi su visoki preko 30 m i u donjem delu, sem kapije, nemaju nikakvih otvora. Kule su još tvrde, mali, uzani otvori i niska teška vrata im daju vojnički izgled. Građevine su zidane u vizantijskom stilu od tesanog kamena sa naizmeničnim redovima opeke, dok su podovi i balkoni izgrađeni od drveta. Pored glavne, u manastiru se nalazi još dvanaest manjih crkava i kapela sa živopisima iz raznih vremena i ikonostasima iz doba različitih umetničkih škola.

Glavnu manastirsку crkvu Vavedenja Bogorodice sagradio je kralj Milutin početkom XIV veka na temeljima prvobitne crkve. Ona predstavlja potpuno nov tip vizantijske arhitekture, koji je doneo veliki i dobro osvetljeni prostor u crkvi. Ornamenti u mermeru oko vrata i prozora su skladni i solidni. Pod crkve, ukrašen mozaikom. U vreme kneza Lazara, oko 1380. godine, uz crkvu je sagrađena priprata.

U riznici Hilandara sačuvano je oko pet stotina ikona. Posebnu vrednost imaju ikone:

- * Bogorodica Trojeručica, jedna od najvećih svetinja i ujedno najpoznatija. Po predanju je nastala u VIII veku. Tada je iscelila sv. Jovana Damaskina. Nalazi se u Sabornoj crkvi.
- * Mozaička Bogorodica Odigitrija, nastala oko 1200. godine, ima veliku umetničku i još veću istorijsku vrednost. To je najstarija ikona koja se čuva u riznici manastira.
- * Bogorodica Odigitrija, iz treće četvrtine XIII veka je remek-delovog evropskog slikarstva XIII veka.
- * Hristos Pantokrator, iz treće četvrtine XIII veka je pandan prethodnoj ikoni na ikonostasu nekadašnje crkve Vavedenja Bogorodice.
- * Vavedenje Bogorodice, iz 1320. godine, tipična je ikona iz razdoblja renesanse Paleologa (1261 – 1453), velike umetničke vrednosti sa vidljivim uticajem antičkih uzora.
- * Sveti arhanđel Gavrilo, Sveti jevandelist Matej, Sveti jevandelist Luka, sve tri iz treće četvrtine XIV veka.
- * Iz XVII veka su ikone Sv. Mina, Sv. Viktor i Sv. Vinko, Sveti Petka, Sveti Sava i sveti Simeon srpski, Sveti knez Lazar i Sveti Georgije Novi.

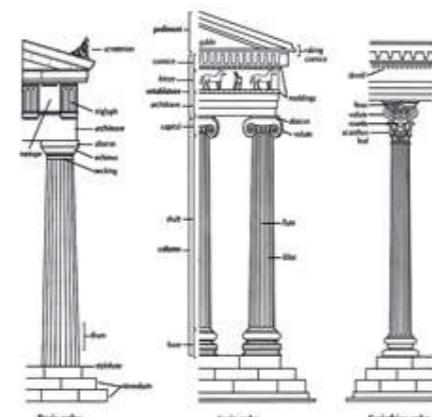

Jonski red

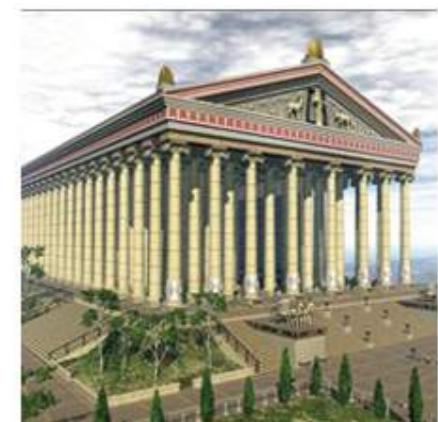
Strahinja Tabaković
Modni dizajn

Jonski stub

Prikaz stilova

Artemidin hram

Arhitektura antičke Grčke je izrasla iz starijih kultura (maloazijske i mikenske) i razvijala se od 7. do 5. veka p. n. e. Grčki hram je najvažniji i najrasprostranjeniji tip zgrade u grčkoj arhitekturi. Najvažniji deo hrama je stub. Postoje razlike u izgledu stuba, naročito kapitela, a zatim arhitrava, epistila i rasporeda dekoracije. Po tim stubovima se razlikuju određeni podstilovi grčke arhitekture: dorski, jonski i korintski stil gradnje.

Jonski red je jedan od tri reda organizacionog sistema klasične arhitekture. Druga dva reda su dorski i korintski. Postoje takođe i dva niža reda, deblji toskanski red i bogatija varijanta korintskog, složeni red.

Jonski red potiče iz 6. vijeka p. n. e. u Joniji jugozapadnom obalnom području i ostrvima Male Azije koji su naselili Jonski Grci gdje se govorio jonski dijalekt grčkog jezika. Jonski red se upotrebljavao u Grčkoj u 5. vijeku p. n. e. Prvi od mnogih jonskih hramova, koji je stajao samo nekoliko decenija prije nego je srušen u zemljotresu, bio je Hram Here na Samosu izgrađen oko 570. - 560. p. n. e. po arhitekti Roikos. Hram je bio sklonište boginja. Dugotrajniji jonski hram iz 6. vijeka p. n. e. je bio Artemidin hram u Efusu koji je jedan od sedam svetskih čuda.

Za razliku od grčkog dorskog reda, jonski stubovi obično stoje na postolju koji odvaja osovinu stuba od stilobata ili platforme od kapitela. Kapitel jonskog stuba ima karakteristične spiralne uvojke koji su postavljeni na oblikovanu kapu (ehinus) stuba.

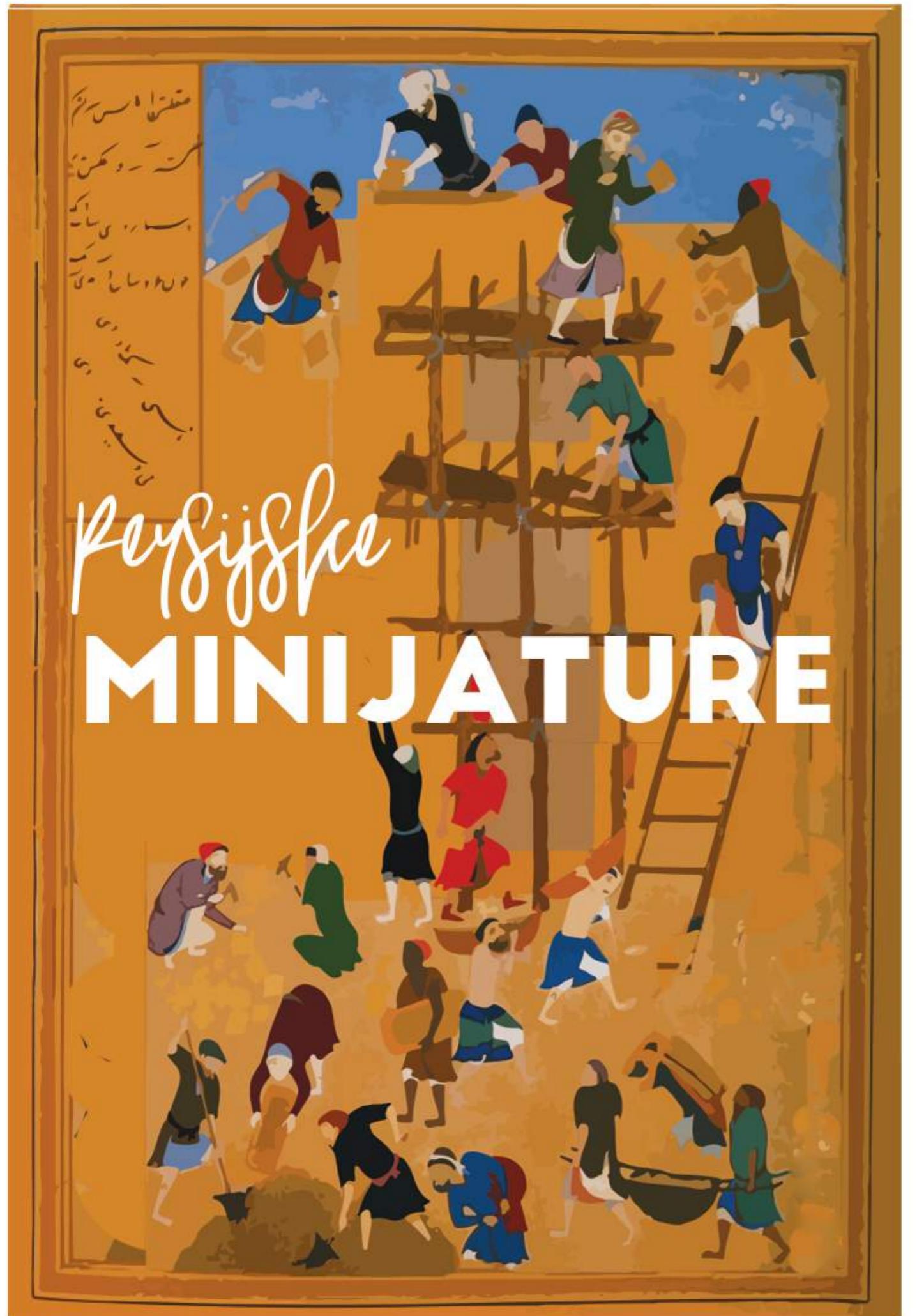
U prvim verzijama uvojci na kapitelu su bili postavljeni u jednoj ravni da bi se naknadno ustanovilo da se mogu postaviti pod ugлом na uglovima kapitela. Ova modifikacija je učinila Jonski red prihvatljiviji od Dorskog reda gledajući na kompoziciju sa kritične strane u 4. vijeku p. n. e.. Sa postavljanjem uvojaka pod ugao postiglo se da uvojci jednakost izgledaju sa prednje kao i bočnih strana.

U 16. veku arhitekta i teoretičar Vičenzo Skamocci dizajnirao je skoro savršenu verziju ovog četverostranog jonskog kapitela koja je postao vid standarda. Zbog ovog, kad je Grčki jonski red ponovo uveden u kasnom 18. veku, za vrijeme Grčke reafirmacije, grčki jonski stil je odavao čar arhaične novosti i primitivnog vitalitetu. Jonski stubovi su gotovo uvijek kanelurirani. Ispod uvojaka, jonski stub može imati i širok prsten koji odvaja kapitel od kanelurnog trupa. Broj kanerula na trupu stuba je standardizovan na 24. Sa ovom standardizacijom održala se kaneluracija u proporcionalnom odnosu sa bilo kojom veličinom stuba čak i kad je visina bila preizražena. Na rimskim stupovima kaneluracija ostavlja manju površinu stupa između svake kanelure dok na grčkom stubu kanelure se spajaju u oštiri rub.

Jonski stub je uvijek bio tanji od dorskog. Jonski stubovi su 8 ili 9 dijametara stupa visoki a čak i viši u kasnijim verzijama Grčke reafirmacije 19. vijeka.

Glavni venac koji sedi na stupovima ima tri komponente: obični arhitrav podeljen u dve a ponekad tri pruge, sa frizom koji može biti skulptorno uobičen i venac napravljen od zubaca, sa krunom i sima dekorativnom plastikom, koji drži isturen i krov.

Jonski stub je za menjen korintskim stubom.

Persijske minijature

Katarina Stefanović
Dizajn interaktivnih medija

Sedam prestola, 1468.

Lejla i Madžnun, 1484.

Prorok Muhamed i noćno jahanje, 14. vek

Kamene pločice i arhitektura Persepolisa, Rustema i Pasargada dovoljan su podsetnik da je od istočne Azije do Španije i Francuske, persijska umetnost bila i ostala ambasador iranske civilizacije. I pored dubokih tragova mnogih stranih uticaja kojima je vekovima izlagana (posebno promenama koje je donela islamska era), persijska umetnost je sačuvala neke izrazite osobnosti, kao što je tradicionalna prefinjenost umetničkih tehnika.

Persijska minijatura je slika na papiru malih dimenizija, poreklo iz Persije (današnjeg Irana), koja se obilno čuvala u albumu zvanom muraka („muraqqā“). Stil je poprimio izuzetan kineski uticaj zahvaljujući mongolskim pohodima na Persiju i stekao veliku popularnost u zapadnoj Aziji pod vlašću Osmanskog carstva i na Indijskom potkontinentu tokom vlasti Mogula. Opšte gledajući, persijske minijature se mogu poređiti sa osmanskim i srednjevekovnim evropskim iluminiranim rukopisima.

Teško je utvrditi korene persijske minijature budući da je svoj vrhunac dostigao tokom mongolskog i timuridskog perioda (13.-16. vek). Mongolski vladari Persije su utvrdili kult kineskog slikarstva i doveli sa sobom veliki broj kineskih umetnika. Sam papir je stigao iz Kine u Persiju 753. godine. Imajući sve ovo u vidu, može se sa sigurnošću reći da je kineski uticaj bio izuzerno jak.

Najvažnija uloga minijature jeste ilustracija. Davala je vizuelnu predstavu književne radnje, čineći je zanimljivijom i lakšom za razumevanje. Minijature su se pretvorile u lep spoj umetničkog i poetskog jezika i usvojile su duboku i iskrenu saglasnost sa poezijom.

Tokom prethodnih 10 vekova bilo je dosta izvrsnih književnih dela koja su poslužila kao nadahnuće persijskim slikarima. Na kraju 10. veka, stvorena je Firdusijeva epska poema Šahnama (Knjiga o kraljevima), koja kroz 50.000 kupleta pripoveda o istoriji Persije (današnjeg Irana) od stvaranja sveta do arapskih pohoda u 7. veku. U 12. veku, pesnik Nezami stvara romansu Kamza (pet priča u stihu), koja je postala veoma popularna do te mere da su i neki indijski pisci, koji su pisali na persijskom, pokušavali da je imitiraju. Ovo veliko bogatstvo inspirativne književnosti je stvorilo prilike za otvaranje prvih škola minijature, svaka od kojih je imala svoj poseban stil, stvarajući širok dijapazon slika. Upravo se preko ovih škola minijatura neizmerno razvila i u Iranu i u centralnoj Aziji. Tri najuticajnije škole su se nalazile u Širazu, Tabrizu i Heratu.

U 13. i 14. veku Širaz, prestonica Farsa, doživljava veliki kulturni razvoj. Poezija je cvetala, kao i minijaturno slikarstvo. Jedan od najbitnijih projekata za ilustratore ovog perioda je Šahnama, i u Širazu je bilo upošljen veliki broj. Širaske minijature iz 14. veka su bile okarakterisane simetrijom, frizom i bile su veoma bukvalne i monotone. Ipak, širaske škole je imala veliki uticaj širom Irana i stvarala je

najkvalitetnije minijature pri kraju 15. veka. Ilustracije radene za Nizamijevu Kamzu (1491) predstavljaju primer vrhunca širaske umetnosti. Sve je celovito i jasno, ticalo se kompozicije ili raspodele detalja, kao i kontura silueta. Linije su čvrste i sigurne.

Pri kraju 13. veka osnovana je tabriska škola. Rani umetnički pokušaji ove škole su se razlikovali od širaske, budući da su ilustracije imale sklonost ka kombinovanju dalekoistočnjačkih karakteristika sa jermensko-vizantijskim stilom slikanja. Ovo se može objasniti geografskim položajem Tabriza, koji se nalazio na granici jermenske regije.

Na početku 15. veka, zbljavaju se umetnički stilovi širaske i tabriske škole. Ovaj period se povezuje velikom migracijom slikara nakon Timurovog osvajanja Bagdada i Tabriza (1402). Veliki broj njih je doveden u Samarkand, prestonicu osvajачa, kao i na dvor njegovog unuka, sultana Iskandara, vladara Širaza. Slikari su se prilagodili postojećim idejama i ukusima, ali su u isto vreme i uveli i dosta tradicija koje su pratili dugo pre seobe.

U 16. veku, Jamijeva poezija je bila izuzetno popularna širom teritorija Irana i centrale Azije, i obogatila je slikarstvo novim temama. Ovo je bio početak velikog razvoja širom različitih umetničkih škola. Na tabriskim minijaturama ovog perioda razvija se umeće stvaranja u okviru ograničenog prostora, čitava iluzija određene scene ili pejzaža – na primer, predstava palate koja uključuje delove dvorišta, unutrašnjeg vrt-a i unutrašnjosti same palate.

Arihitektura i pejzaž od tada postaju neizostavan deo. Figure unutar kompozicije više nisu bile ograničene i nepokretne i bivaju slikane u živahnijem i prirodnijem stilu.

U prvoj polovini 15. veka, osnovana je umetnička škola u Heratu. Svi najbolji slikari iz Tabriz-a i Širaza su prebačeni tamo. Rane heratske minijature su sadržale daleko sofisticiranije i preciznije crteže figura. Kako su se vestešne slikare razvijale, tako su figure bivale postavljane drugačije i sigurnije i ritmička struktura kompozicije je postajala sve kompleksnija. Heratski slikari su bili izvrsni u oslikavanju ljudi, čineći okruženje figura čistim pratećim elementom kompozicije.

Jedan od najpoznatijih i najuticajnijih slikara heratske škole bio je Kamal-od-Din Behzad, čije je domišljato stvaralaštvo bilo velikim delom inspirisano delima pesnika Jamija i Navaja. U njegovim delima ukazana je posebna pažnja ne samo predstavi ljudi, već i onoga što ih je okruživalo u svakodnevici. Čar persijske minijature istinski cveta na Behzadovim slikama. Pored njega, postojali su i drugi izvrsni minijaturisti tog perioda: njegov učitelj i upravnik dvorskog ateljea, Mirak Nakaš, zatim Kasim Ali, Kvada Muhamad Nakaš i Šah Muzafer.

Vizantijski Nakit

Jelisaveta Kokovic
Grafički dizajn

Zlatni privezak sa dragim kamenjem

Zlatni privezak, deo ogrlice ili minduša

Narukvica, zlato i ametist

U doba Vizantijskog carstva nakit je imao dosta drugačiju upotrebu i značenje u poređenju sa onim koje ima danas u 21. veku. Kroz veliki deo istorije ljudskog roda nakit je označavao mnogo više od samo modnog dodatka, trenda ili jednostavnog estetskog iskaza i detalja. To je bio javni način prikaza nečijeg statusa, titule i položaja, i samim tim je govorio mnogo o dатој osobi. Usled toga Rimljani su ponosno nosili svoj nakit i kitili se što su više bili u mogućnosti. Bio je podjednako popularan među oba pola. Za razliku od današnjih trendova gde nakit i slične aksesoare uglavnom vezujemo isključivo za ženski pol. U ovim davnim vremenima takva stigma nije postojala; i po pitanju nakita, i po pitanju još dosta toga. Što se ipak delimično može pripisati onome što je nakit tada sugerisao i kako je bio korišćen, što se od vremena Vizantiskog carstva do danas mnogo promenilo.

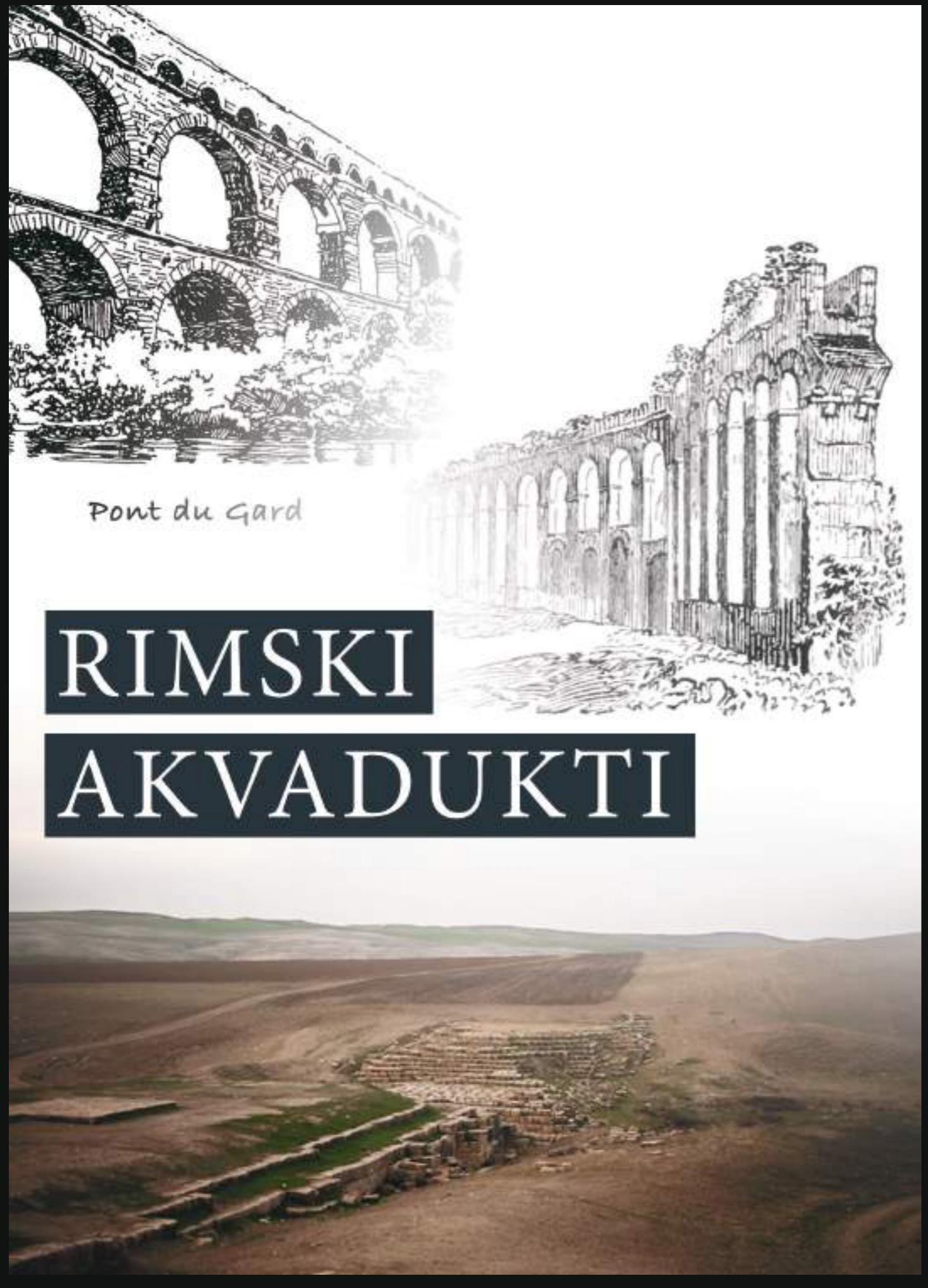
Osnova Vizantijskog nakita leži u stilu preuzetom od Rimljana. Kroz vreme, Vizantijski zlatari i draguljari pronalaze svoj stil i njime ostavljaju unikatni pečat u istoriji. Ipak, uticaj Rima, pogotovo na početku, je evidentan; što nije začuđujuće. S obzirom na to da su umetnici i zanatlije tog vremena često kralji ili se barem "ugledali" na okolne i/ili predašnje kulture i narode s kojima su dolazili u susret ili kojima su imali priliku da budu izloženi. Stilovi i kulture su se mešali, pogotovo usled silnih bitki, ratova, pohoda, i slično. Tehnički možemo reći da su se Vizantijci ugledali na starogrčku civilizaciju, s obzirom na to da su Rimljani skoro sve od mitologije, skulpture, arhitekture pa do nakita naučili i pokupili od Grka. Što nas dovodi do zaključka da bilo koji narod na koji su Rimljani uticali sadrži i neke elemente preuzete iz Grčke kulture, umetnosti ili istorije.

529. Godine Justinijan donosi zakone koji između ostalog određuju i regulišu i nošenje i upotrebu nakita i samim time još dodatno naglasiti njegovo značenje i vrednost u društvu. Kasnije poznat kao Justinijanov kod, ova pravila nalažu da samo vladar ima pravo da nosi Safre, Smaragde i bisere, dok svaki slobodan čovek ima pravo da nosi zlatni prsten. Ipak, to nije ni malo umanjilo popularnost nakita među ljudima, i (pogotovo) oni na najvišim položajima i sa najviše para svakako su ih i daje imali na pretek.

Vizantijsko carstvo bilo je bogato, imali su rudnike zlata što nije ni malo zanemarljiva stvar. I faktor je koji je na istoriju njihovog nakita uticao kako finansijski tako i estetski. Takođe su se nalazili na savršenoj geografskoj poziciji da trguju i sa istokom i sa zapadom. Tako da za one koji su to mogli da priuštene, kao što su najviši društveni i politički slojevi, ni dragulji koji se nisu mogli naći na nekada ogromnoj teritoriji koju je Vizantija zauzimala, nisu bili strani. Znajući ove činjenice, logično je što je prepoznatljiv stil nakita ovog carstva skoro uvek uključivao zlato i dragi i/ili poludragi kamenje i bisere. Bez obzira na svoje početke, sa tolikim resursima i potražnjom za nakitom koji je svakako bio popularan, Vizantijci su uspeli da izgrade i ostave za sobom zaista vredno i jedinstveno nasleđe na ovom polju. Može se reći da ni jedno drugo carstvo nije imalo ovako bogatu istoriju nakita. Oni su uspeli da spoje i povežu u jednu zaista fascinantnu celinu veličanstvenost i bogatstvo Grčke, Rima, Egipta, bliskog istoka, delova Rusije i severne Afrike, stvarajući jedan unikatan i raskošan stil, kome se istoričari i juveliri i danas dive i na koji se i današnji umetnici mogu ugledati. Čak nije ni retko u modernom svetu videti kolekcije i/ili komade nakita rađene po uzoru na ovo vreme, ili u njegovom stilu, iz prostog razloga što su bogatstvo i raskoš kojom oni odišu bezvremene.

UVizantiji su bile popularne sve vrste nakita, od ogrlica, narukvica i minduša, do prstenja, broševa, kameja, dekorativnih kopči za kajš, umetničkih ukrasa za oružje, kruna, itd. Krst je bio među najčešćim motivima, i mogao se stalno videti. Naravno, uticaj crkve i religije na sve aspekte starovekovnog i srednjovekovnog života nije zaobišao ni ovu sferu istog; i bio je više nego očigledan. Ovo je u svakom smislu bilo zlatno vreme nakita. Nije se ni malo štedelo. Carstvo je bilo bogato, i njegovi predstavnici su želeli da to svi vide. Upotreba dragog i polu dragog kamenja bila je česta, i uglavnom su ih koristili u što većim količinama.

Emajl i ostale tehnike koje se bave ručnim zanatskim bojenjem stakla takođe dobijaju na važnosti i počinju više da se koriste kako se one polako razvijaju. Što unosi dodatnu dozu razigranosti i zanimljivosti u već šarene komade.

RIMSKI AKVADUKTI

Римски аквадукти

Матхео Делалле
Дизајн интерактивних медија

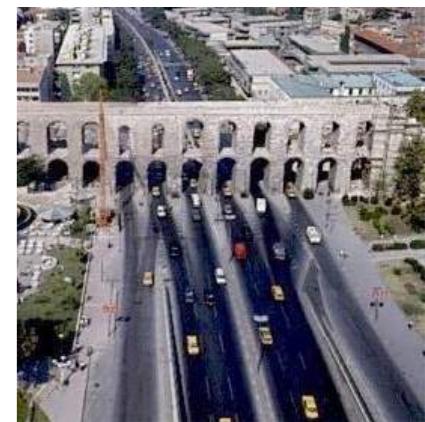
Током развоја од мале републике до једне од највећих империја стагор века, Римско царство је оставила велики траг на свет. Захваљујући потреби за одржавањем и контролисањем огромног царства, развиле су се многе идеје и иновације, које се примењују и користе и данас у модерном свету. Током свог дуговековног постојања, Римљани су се угледали на друге цивилизације и културе, нарочито на Грке. Једна од значајних архитектонских иновација који су успели да усаврше и побољшају, јесу аквадукти.

Аквадукт Аква Апија

Аквадукт Понт ду Гард у Француској

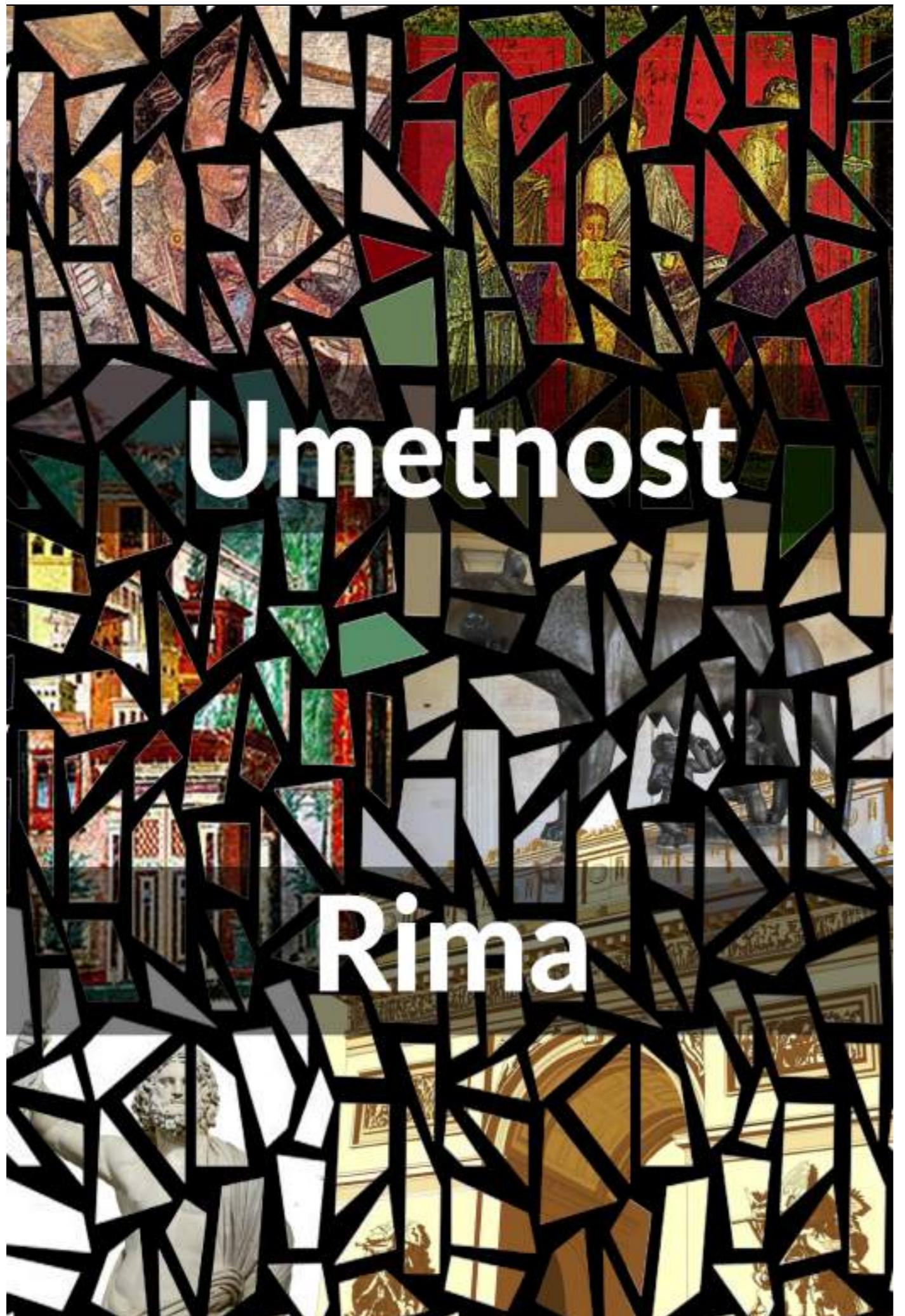
Валенс аквадукт у Истанбулу

Како се ширио град, тако се ширила мрежа и спајање аквадукта. Акуа Тепула (126-125. године п.н.е.), Јулија (33. године п.н.е.), Девиција (22-19. године п.н.е.), Алсиетина (2. године п.н.е.), Акуа Цлаудија и Анио Новус (завршена у 52. нове ере), Акуа Трајана (109. нове ере) и Акуа Александрина (226. нове ере). Постепено, други акуедуктс су изграђени широм Италије, на пример, у Алаторију (130-120. нове ере) и Помпеју (око 80. године п.н.е.). Јулијус Цајсар је изградио аквадукт у Антиохији, првом испред Италије. Такође је надгледао изградњу аквадукта у Картигињу, Ефесу и аквадукту од 96 километара који је служио у Напуљу. У првом веку нове ере дошло је до експлозије изградњи аквадукта, можда повезаних с ширењем римске културе и њихове љубави према купању и фонтанама, али и задовољавању потреба воде за колоније порасту становништва. Територије које су биле под контролом Римљана, нису увек третиране тиранијом. Када би област пала под Римском контролом, инфраструктура би била надограђена, често доводећи нове храмове, јавна купатила и тржишта, поуздане путеве и аквадукте за свежу воду. Најдужи систем римског аквадуктног система у свету био је у Цариграду (сада у Истанбулу), Валенс Аквадукт (Valens Aqueduct) и његова комбинована дужина цеви траје преко 965 километара. Неки аквадукти су снабдевали воду индустријским локацијама, обично путем отвореног канала у земљи, обложене глином или облоге од дрвета како би се смањио губитак воде. Већина оваквих лећа су дизајнирана да раде на стрмим градијентима који би могли обезбедити веће количине воде потребне у рударским операцијама.

Иако се аквадукти често везују за Римску архитектуру, први системи за наводњавање датирају још од Минејске и Месопотамијске цивилизације, други миленијум пре нове ере. Многи ови стари системи су били под земљом, које су захтевале чешће одржавање и само су преносили воду од најближег извора до неких делова града. Док су ови стари системи били кратки и не би успели да снадбевају довољно воде, Римски аквадуктни систем би се протезао километрима, испод и изнад земље. Дневно би преносио више од милион литара воде дневно по целом царству. Чак и после два миленијума, многи системи су остали нетакнути.

Вода је коришћена у хидрауличком рударству за уклањање јаловине и излагање руде окретањем, ломљење и испирање металних гранита. На Барбегалу у Римској Галији, резервоар је снадбевао аквадукт који је водио каскадну серију од 15 или 16 прехранбених млинова за млевење брашна за регион Арлес. Како се царство ширило, тако се и инфраструктура развијала. Нова открића легура и чвршћих материјала су помогли у одржавању инфраструктуре. Бетон и водоотпорни цемент су побољшали квалитет и укус воде, оловне цеви које су обећавале бржи доток воде са извора, али су биле штетне по здрављу и број би рђале. Са падом римског царства, неки аквадукти су намерно срушени од стране непријатеља, али многи су више пропали због недостатка организованог одржавања. Њихово уништавање и пропадање је утицало на становништво градова; Рим, који је имао од преко милион у империјалној ери, пао до чак 30.000 у средњовековној ери.

Неки стари римски аквадукти се и данас користе, углавном у агрокултури. Али многи аквадукти су доказали достигнуће Римских инжењера и архитекта. Од првог до другог века нове ере, границе архитектонске изводљивости биле су растегнуте и направљени су неки од највећих римских аквадуката. Ови су имали до два или три лукова и достигли невероватне висине. Аквадукт Сеговије је био висок 28 метара, док је Понт ду Гард у јужној Француској био 49 метара висине, од којих су и данас обстали и постали спектакуларни споменици вештини и смелости римских инжењера.

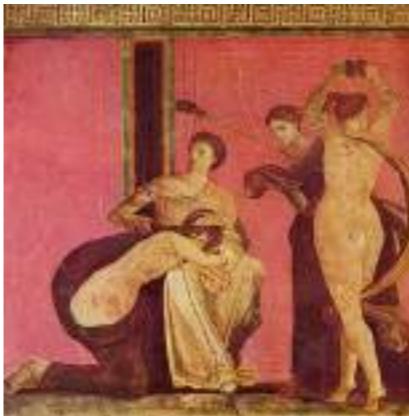

Umetnost Rima

Sanja Vortić
Grafički dizajn

Rimska umetnost imala je najveći domet u periodu od 200. p. n. e. do 500. godine i dala je mnoštvo umetničkih dela, ali nije dala nekih naročitih novina. Razvijala se od apeninskog poluostrva a zatim se sa rimskim osvajanjima proširila na ceo Mediteran i ceo "poznati svet". Ova umetnost koja je prešla na Apensko poluostrvo dobila je određene karakteristike i osobenosti i nije imala onaj oblik koji je bio u samom Rimu.

O rimskej umetnosti se obično govorii kao o umetnosti jednog naroda, ali u toku proširenja teritorija pod rimskom vlašću u redove Rimskih građana primani su i pripadnici drugih naroda. Tako su u rimskim kolonijama živeli mnogi rimski građani koji su taj naslov stekli služeći u rimskoj vojski. Svoj najveći sjaj, rimska umetnost, je dosegla u doba Carstva. Bila je to aristokratska i ofisialna umetnost; luksuz za bogataše, ili oznaka rimske dominacije.

Freska iz kuće tajni, Pompeji, 80. p. n. e.

Presek Pantenona u Rimu

Ara Pacis Augustae (Oltar božanskog mira), muzej Ara Pacis, Rim.

Pre od arhitekture, Rimljani su bili poznati građevinari. Iza njih su ostali brojni mostovi, brane, kanali, popločani putevi i uopšte brojna inžinjerska remekdela koja su bila rasejana po celom Rimskom carstvu. Prvi put, "Via Appia" iz 312. p. n. e. protezala se 300 km. od Rima do Kapue; kasnije su Rimljani popločali do 5000.000 km. puta i oko 1500 urbanizovanih gradova.

Rimski grad bi rastao unutar utvrde (castruma), oko centralnih ulica koje su se sekle na sredini (cardo i decumanus) što je predstavljalo oblik urbanizacije koja nije postojala kod grčkih kolonija, zatim bi se gradilo izvan zidina (suburbium) (npr. Split oko Dioklecijanove palate). U grad bi se uveo vodovod (akvedukt) i kanalizacija (rimska Cloaca maxima i danas, nakon 2500 godina, služi svojoj svrsi).

Urbanizacija bi se nastavljala i izvan grada gde su zemljane parcele bivale podeljene u pravilne kvadratne – agera (400 x 400 m.) i obično darivane rimskim veteranima. Osnova današnje agrarne organizacije poljoprivrednih, agronomskih dobara.

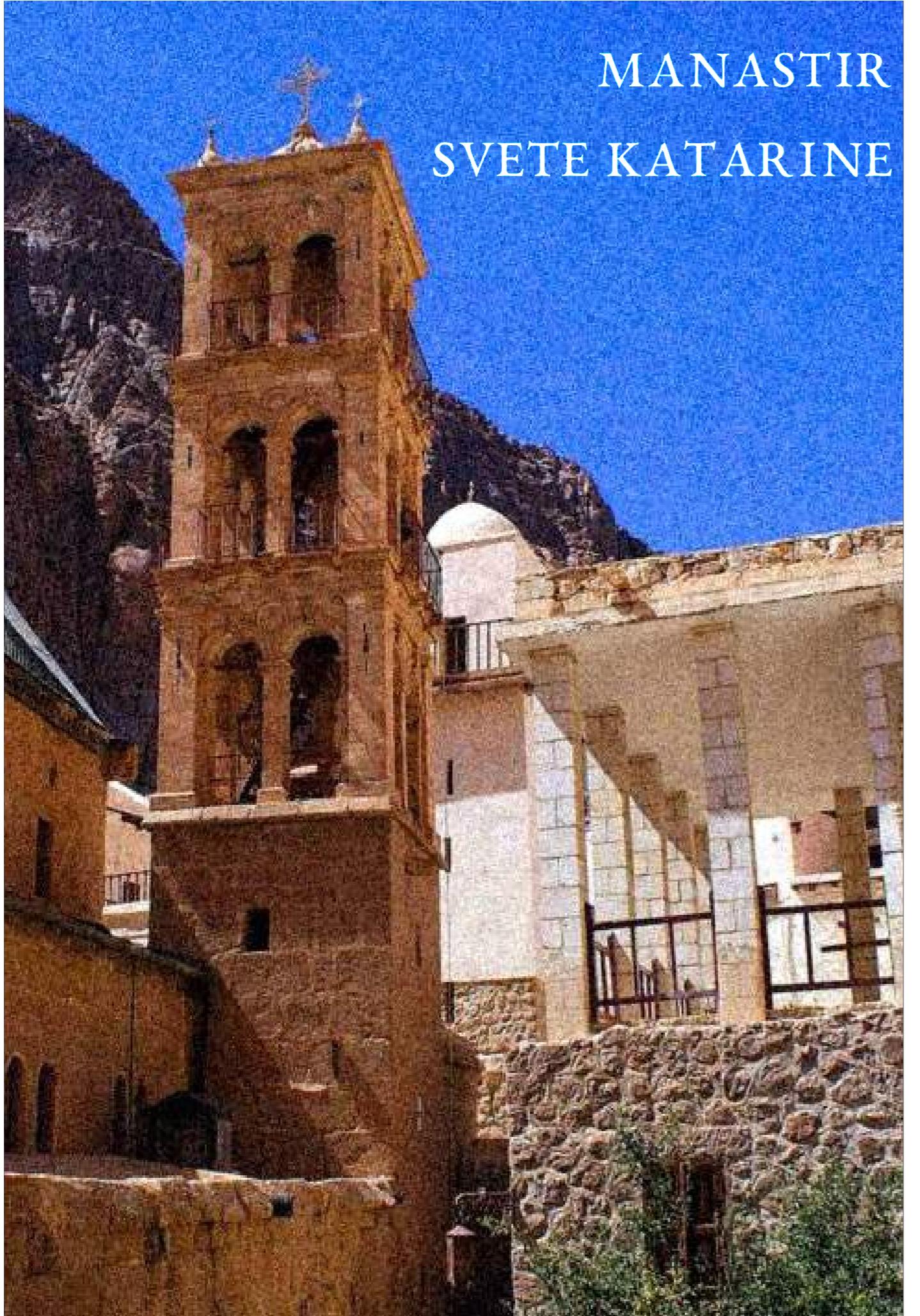
Rimska civilizacija donela je novinu vezanu za grad, ta novina je trg (forum) kao organizovana i urbanizirana celina. Taj glavni gradski prostor je sa svih strana bio okružen javnim objektima i hramovima koji kao pojedinačni objekti nisu bitni nego značaj dobivaju uklopivši se u celi kompleks i čineći forum. Na vrhuncu carstva grad Rim je imao više foruma. Forum nije imao isključivo službene funkcije nego i trgovačke.

Razvoj arhitekture od samih početaka odražava specifično rimske karakter i rimske način privatnog i javnog života, tako da su svi elementi pozajmljeni od Etruraca i Grka, ubrzo dobili nesumnjivo rimske obilježje. To se na prvi pogled vidi na raznovrsnim tipovima rimskeih hramova bazilikalnog, kružnog ili osemougaonog oblika, rimske kuće i palata, samostalnih (domus) ili grupisanih u blokove (insula), carskih palata - veličanstvenih po razmerama, pozorištima, amfiteatrima, hipodromima i javnim kupatilima (Termama).

Arhitektonска dela koja su počivala upravo na konstrukciji luka bili su rimske akvedukti. Jedan od najlepših primera je "Pont du Gard" (Francuska), 19. p. n. e. sa dužinom od 269 m. Njegove jasne i čiste linije koje premošćuju široku dolinu ne govore samo o graditeljskoj sposobnosti Rimljana, nego i trajnom osjećaju za red koji je bio večna inspiracija. Tako se prirođan tok vode simulira usitnjenim ritmiziranjem najmanjih lukova na trećem horizontalnom pojasu akvedukta.

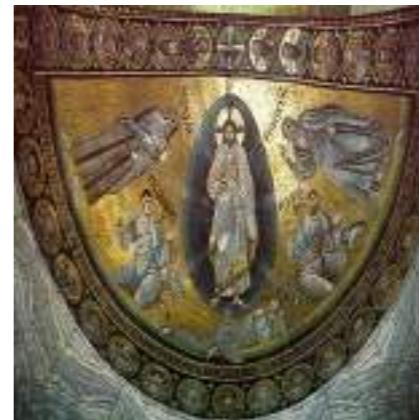
Rekonstrukcija Konstantinove (prvobitno Maksencijeve) bazilike, u Rimu, bila je oko 310. – 320. godine. To je jedna od prvih trobrodnih građevina čiji je glavni, tj. središnji, brod bio viši od ostala dva, čime se dobio dodatni prostor za prozore. Ovakav tip bazilike je bio sigurno pun svetlosti i od tada ovakav tip osvetljenja nazivamo – bazilikalno osvetljenje. Ovakvu konstrukciju ćemo naći u mnogim kasnijim građevinama, od crkvi do željezničkih stanica.

MANASTIR SVETE KATARINE

Manastir Svetе Katarine

Tijana Iovic
Graficki dizajn

Na jugu Sinajskog poluostrva, okružen crvenim granitnim planinama čiji vrhovi neretko prelaze 2000m nadmorske visine nalazi se manastir Sv.Katarine. Po biblijskom predanju u ovoj nepristupačnoj i nepreglednoj granitnoj pustinji proveo je jevrejski narod sa Mojsijem 40 godina tražeći put iz egiptskog ropstva u obećanu zemlju Hanan. U istoriji starog sveta kao i za biblijsko predanje i jevrejski narod ne postoji svetiće mesto od Sinajske gore.

Ogromni manastirski zidovi iz VI veka opasali su prostor koji se okitio prošlošću dugom preko 3000 god. Tu na mestu gde se nalazi oltar crkve Mojsije je video oko 1400.g pre Hrista plameni oganj u žbunu kupine koji gori a ne sagoreva i čuo glas andela Božijeg koji ga priziva: "Mojsije! Mojsije! Izuj obuću svoju s nogu svojih, jer je mesto gde stojiš sveta zemlja" (Izlazak 3,1-5). Na istom tom mestu gde danas stoji kapela posvećena Bogorodici-nesagorivoj kupini, verni pristupaju izuvajuci obuću kao što je Gospod tražio od Mojsija.

Po prvi put u istoriji ljudskog roda Bog se javlja i otkriva se čoveku. Obukavši se u tišinu i mir pustinje, živeći kao pastir svoga tasta Madijamskog sveštenika Jotora, udostojio se Mojsij da čuje reći: "Ja sam Bog oca tvojega, Bog Avramov, Bog Isakov i Bog Jakovljev".

Uzdujući se u zavet sa Bogom o izbavljenju svoga naroda, Mojsije udara štapom po moru, deli ga na dva dela i prelazi preko mora na Sinajsku goru. Tada Gospod zapoveda Mojsiju da se popne na vrh Horiv, gde mu daje zakone u kojima je bila sadržana sva istina, sačuvana u 5 Mojsijevih knjiga, u kojima se utvrđuje starozavjetna veza Boga i čoveka. Mojsije je boravio 40 dana i noći na vrhu Horiv, koji se od tada zove i Mojsijev vrh. Za to vreme munje su sevale i oganj se dizao sa vrha, a kad se Mojsije spustio među narod noseći kamene ploče sa 10 zapovesti, lice mu se sveltilo neobičnom svetlošću pa ga je hrišćanska ikonografija prikazala kao mladića blistavog lica.

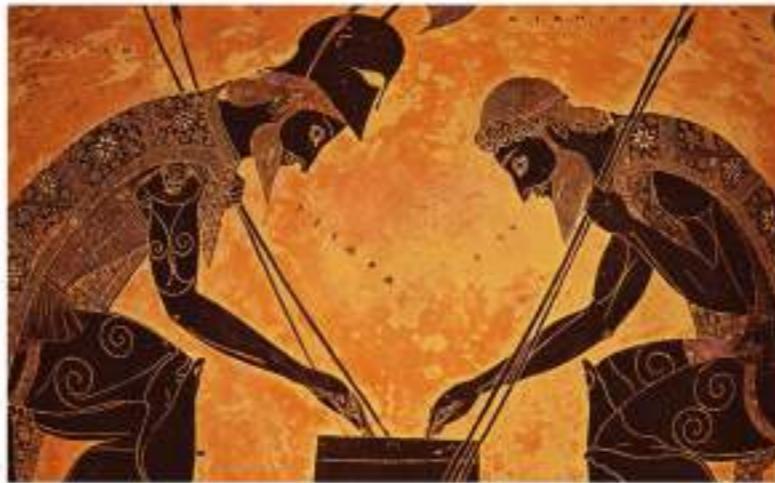
Obilazeći sveta mesta Hristovog života i stradanja, u potrazi za Časnim krstom na kome je raspet Gospod Isus Hristos, carica Jelena, majka cara Konstantina Velikog, stigla je i na Sinajsku goru. Na mestu gde se Mojsije javio Gospod podigla je 330. godine kapelu posvećenu Bogorodici, nad istim tim grmom nesagorive kupine. Jer kao što je kupina gorela ne sagorevajući tako je Bogorodica nosila u utrobi svojoj oganj ovapločenog Gospoda. Već u prvim hrišćanskim vekovima Sinajska pustinja biva mesto gde se mnogi hrišćani Egipta sklanjavaju tražeći spas od mnogobrojnih nameta i progona idolopokloničkog Rima. Svedočanstvo o prisustvu velikog broja hrišćana i opis kapele carice Jelene donosi nam španska hodočasnica Eterija koja oko 380. godine posećuje ovo sveto mesto. Već od III v. postoje male manastirske zajednice okupljene na mestu nesagorive kupine, na Mojsijevom vrhu, u obližnjoj oazi Faran i na krajinjem jugu Sinajske pustinje. Život ovih zajednica, kao i mnogih pustinjaka, bio je izložen surovosti planinskih uslova i pretnjama mnogobrojnih razbojnika Arabijskog poluostrva sve do VI v. kada car Justinijan i carica Teodora daju da se uz kapelu carice Jelene izgradi crkva i konak za monahe, i da se sve to zaštititi monumentalnim utvrđenim zidom na četvorougaonoj osnovi i sa četiri kule osmatračnice. Za arhitektu bi odreden Stefan iz Aillje, radovi su počeli 542. godine i trajali su sve do smrti Justinijanove. Sagrađena je trobrodna bazilika od crvenog granita sa okolnih brda koja tokom svoje petnaestovekovne istorije nikad nije rušena ni osvajana i u kojoj se služba vrši od Justinijanovog vremena do danas. Krajam VI v. ukrašava se unutrašnjost crkve. U oltarnoj apsidi uraden je veličanstveni mozaik Preobraženja Gospodnjeg. Ovaj najsvetlijii primer ranohrišćanske umetnosti bio je dugo nepoznat zbog nepristupačnosti i udaljenosti manastira. Nakon čišćenja koja su preduzeta sredinom prošlog veka zablistao je u punom sjaju.

GRČKA MITOLOGIJA

Grčka mitologija je religija koji pripadaju starim Grcima i čiji su predmet njihovi bogovi i heroji. Mitovi spadaju u prve manifestacije ljudske mašte i nastaju zbog duboke potrebe za metaforičkom interpretacijom svih fenomena s kojima se susreću ljudi tokom svog života. U svetu kojem su živeli nije postojalo objašnjenje za svet I tako Grčka Mitologija nastaje. U modernom smislu, pod grčkom mitologijom se podrazumeva, studija i pokušaj rasvetljavanja religijskih i

U početku, za vreme rodovskih odnosa, grčka religija sastojala se u obožavanju prirodnih pojava (životinja, zemlje, drveća...). Nakon raspada, u homersko doba ova religija zamjenjena je verovanjem u bogove. Grci su stvorili mnogo bogova, koje su zamišljali u ljudskom obliku. Ovi bogovi su takođe imali i ljudsku narav, bili besmrtni i svemoćni. Grčka mitologija je sigurno imala uticaja na sve ostale mitologije.